

Nr 144.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln, punkterna 62—66, samt under kapitalbudgeten: socialdepartementet, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1952/53 beräkna följande anslag:

A. Driftbudgeten.

Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån, <i>förslagsanslag</i>	8 000 000
Hysesrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer, <i>förslagsanslag</i>	47 000 000
Särskilda bostadsrabatter, <i>reservationsanslag</i>	1 950 000
Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden, <i>reservationsanslag</i>	13 000 000
Bidrag till inrättande av pensionärshem, <i>reservationsanslag</i>	11 000 000

B. Kapitalbudgeten.*Under statens utlåningsfonder:*

Lånefonden för bostadsbyggande, <i>investeringsanslag</i>	450 000 000
---	-------------

Under fonden för låneunderstöd:

Tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, <i>investeringsanslag</i>	180 000 000
Lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder, <i>investeringsanslag</i>	100
Lån till anordnande av kollektiva tvätterier, <i>investeringsanslag</i>	1 500 000

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 128, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 14 mars 1952, föreslagit riksdagen att

I. godkänna av departementschefen förordade ändringar i olika avseenden från och med den 1 juli 1952 av grunderna för den statliga låne- och bidragsverksamheten till förmån för bostadsförsörjningen;

II. medgiva, att räntefoten för lantarbetarbostadslån, vilka må komma att beviljas under budgetåret 1952/53, bestämmas till 3,25 %;

III. medgiva att för budgetåret 1952/53

dels preliminära beslut angående lån, som skola utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 380 000 000 kronor,

dels preliminära beslut angående lån, som skola utgå från anslaget till tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, må meddelas intill ett belopp av 210 000 000 kronor,

dels av det senast för budgetåret 1947/48 anvisade investeringsanslaget till tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet må disponeras ett belopp av 4 000 000 kronor;

IV. för budgetåret 1952/53 anvisa

a) å driftbudgeten under femte huvudtiteln

1) till Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån ett förslagsanslag av 7 000 000 kronor;

2) till Hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer ett förslagsanslag av 47 000 000 kronor;

3) till Särskilda bostadsrabatter ett reservationsanslag av 900 000 kronor;

4) till Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden ett reservationsanslag av 15 000 000 kronor;

5) till Bidrag till inrättande av pensionärshem ett reservationsanslag av 11 000 000 kronor;

6) till Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor ett reservationsanslag av 100 000 kronor;

b) å kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder

1) till Lånefonden för bostadsbyggande ett investeringsanslag av 450 000 000 kronor;

2) till Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor;

c) å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd

1) till Tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet ett investeringsanslag av 180 000 000 kronor;

2) till Lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder ett investeringsanslag av 100 kronor;

3) till Lån till anordnande av kollektiva tvätterier ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor;

V. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 å kapitalbudgeten

under statens utlåningsfonder till Lånefonden för bostadsbyggande anvisa ett investeringsanslag av 75 000 000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

från första kammaren

I: 70 av herr *Falk*,

I: 439 av herr *Norling m. fl.*,

I: 440 av herr *Ewerlöf m. fl.*;

från andra kammaren

II: 22 av herr *Wedén m. fl.*,

II: 81 av herr *Jansson* i Hällefors,

II: 559 av herr *Hjalmarson* m. fl.,

II: 561 av herr *Persson* i Växjö samt

II: 562 av herr *Lager m. fl.*

Yrkandena i nämnda motioner redovisas i det följande.

Propositionen.

BOSTADSFÖRSÖRJNINGEN OCH BYGGNADSMARKNADEN.

Angående en i propositionen lämnad sammanfattning av bostadsstyrelsens uppgifter om bostadsbyggandet, bostadsbristen och bostadsefterfrågans tillväxt får utskottet hänvisa till propositionen s. 3 och 4. I denna redovisas vidare en av bostadsstyrelsen upprättad promemoria med förslag till åtgärder för bättre utnyttjande av arbetskraft och material vid byggnadsproduktionen (propositionen s. 4—6) samt infordrade yttranden (s. 6—11).

Departementschefen framhåller, att en utökning av byggnadsindustriens kapacitet är angelägen med hänsyn till de föreliggande stora byggnadsbehoven. I betydande utsträckning torde byggnadsverksamhetens omfattning bli beroende av den allmänna ekonomiska utvecklingen, av vilken tillgången på material och arbetskraft är i hög grad avhängig. Åtskilligt torde dock stå att vinna med åtgärder av mera begränsad räckvidd. Rekryteringen av arbetskraft till byggnadsyrkena bör underlättas. Åtgärder i detta syfte ha under den senaste tiden vidtagits. Den s. k. behörighetsprövningen, vilken verkställt av arbetsmarknadsorganen och begränsat nyanställningarna inom byggnadsindustrien, har i huvudsak slopats. Utbildningsfrågorna ha tagits upp till behandling. Bland annat överväges ytterligare statligt stöd till lärlingsutbildningen inom muraryrket.

Hur än tillgången på arbetskraft och material kommer att bli, framstår det som angeläget att olika möjligheter att begränsa material- och arbetskraftsåtgången inom byggnadsindustrien tillvaratagas. Ett särskilt skäl här för äro de nuvarande höga byggnadskostnaderna, som bl. a. ha nödvändiggjort avsevärda statliga subventioner till bostadsbyggandet.

Bostadsstyrelsens förslag beträffande statliga åtgärder i fråga om mekaniseringen inom byggnadsindustrien synas ta sikte på två särskilda problem: dels hur nya maskiner, kranar och andra mekaniska hjälpmedel inom byggnadsområdet skola snabbt bli praktiskt prövade, dels hur dylika hjälpmedel, som vid praktiskt prov visat sig värdefulla, skola komma till allmän användning inom byggnadsindustrien.

Enligt departementschefen torde det kunna tagas för givet att något behov av en mera allmän statlig kreditgivning för främjande av byggnadsindustriens mekanisering icke föreligger. Bostadsstyrelsens förslag anses ej heller ha denna innebörd, även om den av styrelsen förordade kreditgivningen icke har klart avgränsats, vilket har givit åtskilliga remissorgan anledning till en kritisk eller avvaktande hållning till förslaget. Departementschefen anför, att särskilda insatser från det allmänna emellertid kunna visa sig värdefulla. Det kan sålunda vara motiverat att lämna finansiellt stöd åt företag, som äro beredda att praktiskt pröva nya maskiner, vilka på goda grunder kunna antagas medföra besparingar i fråga om arbetskraft och material. Det torde här närmast vara fråga om vad byggnadsindustriförbundet och byggnadsentreprenörföreningen betecknat som exklusiva maskiner. Lämpligt anses vidare vara att staten lämnar bidrag till en upplysningsverksamhet rörande vunna framsteg i fråga om maskinella hjälpmedel, arbetsmetoder och material. Däremot är departementschefen icke beredd att taga ställning till bostadsstyrelsens förslag om bidrag till experiment och undersökningar.

Med hänsyn till angelägenheten av att alla möjligheter att minska åtgången av material och arbetskraft inom byggnadsindustrien tillvaratagas, anser departementschefen, att under nästa budgetår staten försöksvis bör stödja mekaniseringen inom byggnadsindustrien på nyss angivet sätt.

Sålunda förordas att lån skola kunna lämnas till byggnadsföretag — enskilda, kooperativa och kommunala — samt till kooperativt organiserade maskinstationer för finansiering av maskiner och kranar, vilka ännu icke kommit till allmän användning inom byggnadsindustrien, men som på goda grunder kunna väntas ge påtagliga besparingar i fråga om material och arbetskraft. Lånen böra, som statskontoret föreslagit, löpa med 4 % ränta. Amorteringstiden bör i enlighet med bostadsstyrelsens förslag utgöra högst 10 år. Med hänsyn till statskontorets och byggnadsstyrelsens yttranden anses det dock lämpligt att, om särskilda skäl ej kunna åberopas för en förhållandevis lång amorteringstid, begränsa densamma till 6 à 8 år. I enlighet

med bostadsstyrelsens förslag föreslås lån kunna utgå med belopp motsvarande högst 80 % av anskaffningskostnaden. För lån skall ställas godtagbar säkerhet.

Bidrag anses böra beviljas till upplysningsverksamhet angående nya framsteg i fråga om maskinella hjälpmedel, arbetsmetoder och material samt i första hand lämnas till sådan verksamhet, som avser att sprida allmän kännedom om de erfarenheter, som vinnas i samband med den med statliga lån finansierade maskinanskaffningen.

Ifrågavarande lån och bidrag anses böra beviljas av Kungl. Maj:t, varvid det bör ankomma på bostadsstyrelsen att verkställa den förberedande granskningen av låneansökningarna samt att med eget yttrande överlämna desamma till Kungl. Maj:t. Vid styrelsens handläggning av ifrågavarande ärenden böra deltaga representanter för ekonomisk och teknisk sakkunskap och för det praktiska arbetet inom byggnadsverksamheten. Dessa böra få utses av Kungl. Maj:t. Det anses lämpligt att bostadsstyrelsen jämväl förvaltar lånen. Förslag till fördelning av anslaget till bidrag till upplysningsverksamhet bör uppgöras av bostadsstyrelsen i samråd med nämnda representanter samt statens kommitté för byggnadsforskning.

Vad angår anslag till lån för främjande av maskinanskaffning inom byggnadsindustrien föreslås att för budgetåret 1952/53 anvisas ett belopp av 4 000 000 kronor. Anslaget anses böra anvisas till en nyinrättad fond under statens utlåningsfonder, förslagsvis benämnd Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien.

Till bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor föreslås att för nästa budgetår anvisas ett reservationsanslag å 100 000 kronor.

Administrationskostnaderna kunna f. n. icke exakt beräknas men anses under alla förhållanden bli låga. Departementschefen förutsätter att huvuddelen av de göromål, som uppkomma vid den förberedande granskningen av låneansökningar, skall bestridas av personal inom bostadsstyrelsens byrå för teknisk-ekonomiska utredningar. Till de representanter, vilka skola biträda vid bostadsstyrelsens handläggning av låne- och bidragsärenden, bör ersättning få utgå jämlikt kommittékungörelsen. Hinder anses icke böra möta att från anslaget till bidrag till upplysningsverksamhet bestrida vissa med låne- och bidragsverksamheten sammanhängande administrationskostnader.

RÄNTE- OCH AMORTERINGSVILLKOREN FÖR ÄLDRE TERTIÄRLÅN M. M.

I propositionen har lämnats en redogörelse för 1951 års bostadsutredningsförslag (propositionen s. 16—18) samt däröver avgivna yttranden (s. 18—22).

Bostadsutredningen har i huvudsak föreslagit, att beträffande de tertiärlån och tilläggs lån som under budgetåret 1952/53 ha utestått i tio år ställning icke nu skall tagas till ränte- och amorteringsvillkoren. Överenskommelser borde om möjligt träffas med vederbörande låntagare om att uppskjuta prövningen av frågan huruvida tilläggs lån och räntefria, stående delar av tertiärlån skola förräntas och amorteras eller avskrivs. Som ett slags kompensation åt låntagarna borde i förekommande fall medgivas att annuiteten å tertiärlån tills vidare skulle förbli oförändrad.

Vad först angår *tilläggs lån till flerfamiljshus* crinrar departementschefen, att det vid behandlingen av frågan vid förra årets riksdag förutsattes, att bostadsutredningen skulle framlägga förslag i ämnet i sådan tid, att ett principbeslut kunde fattas av innevarande års riksdag. Det framhölls, att endast tre lån till ett sammanlagt belopp av 38 000 kronor krävde beslut i förevarande hänseende under budgetåret 1951/52.

Då bostadsutredningen ännu icke framlagt förslag beträffande den framtida hyrespolitiken och grunderna för kapitalsubventionerna till nybyggda hus anses det slutliga ståndpunktstagandet till frågan böra uppskjutas ännu ett år. Ett beslut beträffande de lån, som under nästa budgetår ha utestått i tio år, måste dock fattas. Härvid bör beaktas möjligheten av att sådan ställning till hyrespolitiken kan komma att tagas, att beviljade tilläggs lån böra förräntas och amorteras. För att inte föregripa utvecklingen anses det därför att de tilläggs lån, som aktualiseras under nästa budgetår, icke böra avskrivs. Det anses lämpligt att räntan fastställes till 3,5 % och att lånen amorteras på 20 år. Intill dess för berörda fastigheter sådana hyreshöjningar medgivas, som medföra att fastigheternas nettoavkastning ökar, böra emellertid förfallande räntor och amorteringar efterskänkas.

Beträffande *kapitalsubventionen till egna hem och tvåfamiljshus* i form av räntefri, stående del av tertiärlån samt tilläggs lån synas de av bostadsutredningen lämnade uppgifterna rörande de årliga kapitalkostnaderna för dylika vid olika tidpunkter uppförda hus ge stöd för uppfattningen att krav kan ställas på återbetalning av lämnad subvention. Departementschefen anför, att den allmänna bostadskostnadsnivån otvivelaktigt har stigit så mycket att utrymme finns för förräntning och amortering av ifrågavarande lån till hus som uppfördes för tio år sedan. Ett uttryck för kostnadsstegringen äro de stigande försäljningspriserna för egna hem. Förhållandena torde dock icke vara likartade på alla orter. På de flesta större och medelstora orter torde en markerad tendens till stegring av kostnadsnivån ha gjort sig gällande, medan så antagligen inte har varit fallet på flertalet mindre orter och på landsbygden. Det är osäkert, hur bostadskostnader och försäljningspriser komma att utveckla sig under den närmaste tiden. Vidare torde avseende böra fästas därvid att olika slag av fastighetsutgifter — framför allt för bräns-

le -- ha ökat under den senaste tiden. Departementschefen anser därför, att egnahemsägarna icke f. n. skola avkrävas ränta och amortering å tilläggsån och räntefria, stående delar av tertiärån, som utestått under tio år, men att det å andra sidan knappast förefaller välbetänkt att nu avskriva dessa lån. Med hänsyn till att frågan om kapitalsubventioner till bostadsbyggandet är föremål för prövning av bostadsutredningen föreslås att de lån, som under nästa budgetår komma att ha utestått under tio år, under ytterligare ett år skola vara räntefria och stående.

Vad härefter angår *räntebärande tertiärån* anser departementschefen att några särskilda skäl för att ompröva givna bestämmelser i fråga om förräntning och amortering knappast kunna anföras. I anledning av vad bostadsutredningen anfört därom att den höjning av annuiteten å tertiärån, som inträder efter de tio första åren, kan betyda en ökning av kapitalkostnaderna för flerfamiljshus med drygt 9 %, framhålles, att det kan ifrågasättas om icke amorteringsbestämmelserna äro mindre lämpligt utformade. I propositionen nr 124 till 1951 års riksdag föreslogs, att amorteringstiden för äldre tertiärån skulle förlängas så mycket, att vid en samtidig sänkning i förekommande fall av räntan från 4,5 till 4 % annuiteten å tertiärånet skulle kunna hållas oförändrad. Förslaget godtogs icke av riksdagen, som ansåg att frågan borde prövas i samband med att ställning togs till kapitalsubventionerna.

Om departementschefens förslag i det föregående beträffande tilläggsån och räntefria, stående delar av tertiärån godtages, anses jämväl ståndpunkt nu böra tagas till annuiteten å tertiärån. Departementschefen föreslår, att för tertiärån som utestått under tio år amorteringstiden förlänges så, att den kommer att i huvudsak överensstämma med de amorteringstider som numera gälla för nya lån. För nybyggnad av flerfamiljshus bör alltså amorteringstiden fastställas till i fråga om hus av sten 40 år och beträffande hus av trä oförändrat 30 år. För nybyggnad av egnahem och tvåfamiljshus bör amorteringstiden förlängas så mycket att annuiteten kan hållas oförändrad. Amorteringstiden blir härvid omkring 25 år, vilket ansluter till gällande bestämmelser för egnahemslån till nybyggnad. För ombyggt flerfamiljshus bör amorteringstiden kunna fastställas till 30 år och för ombyggt eget hem eller tvåfamiljshus till 25 år.

I fråga om de tertiärån som här avses har för tio år lämnats en *garanti* beträffande räntorna på underliggande krediter. Den garanterade räntan är 3,5 % för primärån och däremot svarande ränta för sekundärån. För närvarande överensstämmer ränteläget i huvudsak med de garanterade räntorna. I avvaktan på bostadsutredningens slutliga ställningstagande till låne- och bidragsfrågorna anses, att i förekommande fall räntegarantien bör förlängas att gälla till utgången av nästa budgetår.

FÖRBÄTTRINGSLÅN.

För bostadsutredningens förslag samt infortrade yttranden lämnas en redogörelse å s. 28—40 i propositionen, vartill utskottet får hänvisa.

I utlåtande nr 155 i anledning av propositionen nr 124 till 1951 års riksdag angående anslag för budgetåret 1951/52 till främjande av bostadsförsörjningen m. m. jämte i ämnet väckta motioner behandlade statsutskottet frågan om förbättringslångivningens omfattning. Utskottet ansåg bland annat, att det syntes önskvärt med en utvidgning av långivningen till sådan upprustning av bostäder av låg klass, som visserligen icke medförde att fullgoda bostäder erhöles men innebure att allvarliga brister kunde avhjälpas till en med hänsyn till användningstiden rimlig kostnad. Utskottet förutsatte, att Kungl. Maj:t följde utvecklingen och om anledning därtill föreläge vidtoge för jämkningar i stödets inriktning erforderliga åtgärder. Det borde vidare enligt statsutskottets mening tagas under övervägande, huruvida icke på grund av de begränsade möjligheterna att på kort sikt förbättra bostadsförhållandena, egnahemslån till kostnadskrävande ombyggnad borde undvikas och i stället den på mindre men synnerligen angelägen upprustning av bostäder av låg klass inriktade förbättringslångivningen utvidgas. Ett särskilt skäl härför i nuvarande läge ansåg utskottet vara, att de höjda byggnadsmaterialpriserna medförde, att i åtskilliga fall kostnaderna för genomgripande ombyggnad bleve alltför höga i förhållande till egnahemsägarnas ekonomiska resurser. Riksdagen godkände vad utskottet sålunda anfört.

Bostadsutredningen har funnit en relativt fri tillämpning av bestämmelserna beträffande förbättringslån önskvärd, men anser att länsbostadsnämnderna ha utbildat en praxis, i vilken all rimlig hänsyn togs till de olika omständigheter, som kunna föreligga i de enskilda fallen.

Enligt departementschefens mening tala starka skäl för en utvidgning av stödet till upprustning och förbättring av bostäder, främst på landsbygden. Byggnadskostnaderna synas sålunda ha nått en sådan höjd att försiktighet bör iakttagas i fråga om såväl nybyggnad som ombyggnad av egnahem och tvåfamiljshus. I större och medelstora samhällen bör flerfamiljshusproduktionen givas företräde. Så torde för övrigt redan vara förhållandet i många orter. För landsbygdens och småorternas del är emellertid av naturliga skäl uppförandet av flerfamiljshus aktuellt endast i undantagsfall. Egnahemsbyggandet måste där fortgå, men bör i ökad utsträckning kompletteras med en förbättringsverksamhet, i första hand inriktad på upprustning av äldre bostäder med allvarliga brister.

För att utvidga förbättringsverksamheten på landsbygden och småorter anses olika jämkningar i bestämmelserna rörande förbättringslån böra vidtagas i vad det gäller tillämpningsområdet för långivningen, maximibeloppen och behovsprövningen.

Tillämpningsområdet. I första hand anses bidrag (räntefritt, stående förbättringslån) liksom också räntebärande förbättringslån böra kunna beviljas för upprustning av hus, vilka äro av låg klass. Bidragen böra icke såsom hittills i huvudsak har varit fallet begränsas till hus, som icke skola bestå på längre sikt. Även i sådana fall, där en genomgripande ombyggnad kan framstå som lämplig, bör hinder icke möta att lämna förbättringslån till en mindre upprustning. Så långt möjligt bör dock tillses att upprustningen genomföres på sådant sätt att en framtida mera genomgripande ombyggnad underlättas.

Maximibeloppen. För räntefritt, stående förbättringslån anses maximibeloppen böra höjas icke endast med hänsyn till byggnadskostnadsstegringen utan också för att underlätta genomförandet av mera kostnadskrävande upprustnings- och förbättringsarbeten. Den av bostadsutredningen föreslagna uppräknningen av maximibeloppen till 6 000 kronor per hus, vilken synes grundad enbart på stegringen av byggnadskostnaderna, angives i så fall vara otillräcklig. Departementschefen anser, att ifrågavarande maximibidrag böra höjas till 8 000 kronor, d. v. s. för egnahem med 4 000 kronor och för tvåfamiljshus med 2 000 kronor, varigenom liksom tidigare varit fallet överensstämmelse kommer att råda mellan maximibeloppen för räntefri, stående del av egnahemslån och räntefritt, stående förbättringslån. I anslutning härtill förordas att för arbeten, som avse enbart anordnandet av vatten och avlopp eller förbättring av vattentäkt räntefritt, stående förbättringslån böra kunna beviljas med högst 2 400 kronor i stället för som för närvarande med högst 1 200 kronor för enfamiljshus och 1 800 kronor för tvåfamiljshus. För annat förbättringsarbete bör kunna beviljas högst 8 000 kronor oavsett om det omfattar anordnandet av vatten och avlopp eller ej. Departementschefens förslag innebär att samma maximibelopp skola gälla för såväl egnahem som tvåfamiljshus.

Under hänvisning till bl. a. statsutskottets uttalande i anledning av propositionen nr 217 till 1951 års riksdag (utl. nr 192), att frågan om att i särskilda fall medgiva räntefri, stående del av egnahemslån med förhöjt belopp, t. ex. 9 000 kronor, snarast blir föremål för prövning framhåller departementschefen, att vissa skäl onekligen kunna anföras för att räntefri, stående del av såväl förbättringslån som egnahemslån till tvåfamiljshus i särskilda fall skall kunna utgå med högre belopp än 8 000 kronor. Bostadsutredningen har ansett att behov av utvidgat stöd kan föreligga, då fråga är om upprustning av tvåfamiljshus, vars ägare icke har något mera avsevärt ekonomiskt utbyte av den andra lägenheten. Departementschefen har inte blivit övertygad om att de fall utredningen åsyftat böra givas en undantagsställning och är inte heller beredd att taga slutlig ställning till frågan i vilka former kapitalsubvention med belopp överstigande 8 000 kronor bör kunna utgå. Frågan anses få aktualiseras i samband med den prövning av grun-

derna för kapitalsubventionerna till ny- och ombyggnad av bostadshus, vilken är avsedd att verkställas nästa år.

Behovsprövningen. Räntefritt, stående förbättringslån beviljas efter behovsprövning. Närmare bestämmelser rörande denna prövning ha icke fastställts av riksdagen. Departementschefen anser, att vissa enkla grunder för behovsprövningen nu torde böra fastställas. För att garantera stadga i behovsprövningen böra sålunda vissa inkomst- och förmögenhetsstreck bestämmas, vilka dock icke böra vara absolut bindande för länsbostadsnämnderna.

Bostadsstyrelsens anvisningar beträffande prövningen av behovet av förbättringslån innebära att ramen för långivningen ur inkomstsynpunkt är betydligt snävare än den som gäller för familjebostadsbidrag. Eftersom enligt styrelsens anvisningar behovsprövningen skall ha karaktär av en kombinerad inkomst- och förmögenhetsprövning finnes emellertid icke någon fast inkomstgräns angiven. I fall då enbart den taxerade inkomsten tages i betraktande vid behovsprövningen skulle gränsen ligga vid 3 000 kronor beskattningsbar inkomst.

Om förbättringsverksamheten, såsom departementschefen har förordat, skall utvidgas och delvis ersätta ny- och ombyggnad, anser han att förbättringslån bör kunna beviljas även i fall då den beskattningsbara inkomsten betydligt överstiger 3 000 kronor. Han föreslår, att gränsen sättes vid 5 000 kronor beskattningsbar inkomst. Departementschefen hänvisar i detta sammanhang till sitt förslag i det följande att inkomststrecket för familjebostadsbidrag till tvåbarnsfamiljer sättes vid 6 000 kronor beskattningsbar inkomst. Streckens höjd i detta senare fall anges delvis vara beroende av att det är fråga om familjer med behov av en relativt stor bostad, som också kan antagas betinga en relativt hög hyra. Det anses därför motiverat, att inkomststrecket för förbättringslån ligger något lägre än för familjebostadsbidrag till tvåbarnsfamiljer. I enskilda fall förutsattes dock lån kunna beviljas, även om inkomsten något överstiger 5 000 kronor beskattningsbar inkomst.

Huruvida förbättringslångivningen bör begränsas med hänsyn till förmögenhet finner departementschefen tveksamt under hänvisning till bl. a. att förmögenhetens storlek inte utgör någon tillförlitlig mätare av tillgången på likvida medel. Det synes departementschefen lämpligt föreskriva, att räntefritt, stående förbättringslån som regel skall kunna beviljas endast den som icke har skattepliktig förmögenhet. Liksom i fråga om inkomsten anses beträffande förmögenheten i särskilda fall undantag kunna medgivas.

En fråga, som hittills icke torde ha ägnats särskild uppmärksamhet, är i vad mån behovet av statligt stöd till förbättring och upprustning av bostäder bör utmätas med beaktande av förbättringskostnadens storlek. Några generella regler för behandlingen av denna fråga anses svårigen kunna uppställas. Principen bör emellertid vara att i första hand förbättring och upprust-

ning av bostäder av låg klass skall befordras, vilket innebär att långivningen bör ta sikte på mera kostnadskrävande upprustningsarbeten. Eftersom medeltillgången torde bli begränsad, kan det till och med visa sig olämpligt att stimulera till mindre förbättringar av hus, som i stort sett äro tillfredsställande. Departementschefen förutsätter, att länsbostadsnämnderna komma att iaktta försiktighet vid prövningen av låneansökningar, som avse sådana smärre förbättringsarbeten.

Särskilda frågor. Departementschefens förslag beträffande tillämpningsområdet för förbättringslån innebär, att länsbostadsnämnderna i betydligt större utsträckning än hittills skulle kunna medverka till förbättring och upprustning av äldre hus på landsbygden och i småorter. Det synes departementschefen angeläget, att åldringarnas bostadsproblem i detta sammanhang särskilt uppmärksammas. För ordnande av åldringarnas bostadsfråga torde för landsbygdens del men också på många småorter upprustning av äldre bostäder kunna utgöra ett värdefullt komplement till pensionärshemsverksamheten. Många åldringar torde föredra att kvarbo i sina gamla bostäder framför att flytta till pensionärshem, därest deras bostäder rustas upp och förses med moderna bekvämligheter, främst vatten och avlopp samt ändamålsenlig uppvärmningsanordning. Ur samhällets synpunkt är det också önskvärt att de gamla bostäderna utnyttjas, framför allt med hänsyn till den rådande bostadsbristen. För kommunerna, vilka som regel få bära en stor del av de årliga kostnaderna för pensionärshem, torde den föreslagna upprustningsverksamheten innebära ekonomiska fördelar.

I detta sammanhang anmäler sig emellertid en viktig fråga. För närvarande skall för förbättringslån lämnas godtagbar säkerhet, i första hand i form av inteckning, dock att räntefritt lån som icke överstiger 1 200 kronor kan utlämnas utan säkerhet. I många fall torde den lånesökande icke kunna prestera säkerhet i form av inteckning. Det hinder för förbättring av bostadsförhållandena — särskilt på landsbygden — som betingas härav, kan för närvarande icke mera allmänt undanröjas. Det ankommer på 1948 års sakkunniga angående vissa bostadsförbättringsfrågor att framlägga förslag i denna fråga. Vissa provisoriska åtgärder anses emellertid redan nu böra vidtagas. Med hänsyn till att — såsom förut har utvecklats — en utvidgning av förbättringslångivningen i nuvarande läge är pakallad, anser departementschefen att räntefritt, stående lån skall kunna utlämnas utan säkerhet intill ett belopp av 2 400 kronor. Då fråga är om upprustning av bostäder åt åldringar, varmed bör avses icke endast folkpensionärer, torde ytterligare åtgärder vara nödvändiga i här förevarande hänseende. I de fall inteckning icke kan lämnas, bör beträffande den del av lån, som överstiger 2 400 kronor, gälla, att denna kan utlämnas utan säkerhet, därest vederbörande kommun åtager sig att svara för hälften av de förluster, som kunna uppkomma på ifrågavarande lånedel. Departementschefen förutsätter, att kommunerna skola visa sig

villiga att medverka på här angivet sätt i de fall så befinnes nödvändigt. För lån över 500 kronor anses alltfört ett personligt betalningsansvar för låntagaren böra föreskrivas.

I detta sammanhang erinras om att räntefritt, stående förbättringslån som regel kan utgå med belopp motsvarande högst 80 % av kostnaden för förbättringsarbetet. Därest ömmande omständigheter föreligga, kan lån utgå med högre procent, varvid dock återstående del av kostnaden, i den mån denna inte täcks genom sökandens eget arbete eller på annat sätt, skall bestridas av kommunen. För att stödet till åldringar skall bli effektivt, förutsättes i vissa fall krävas ekonomiska insatser av kommunerna.

De krav på säkerhet för förbättringslån, som skola ställas, ha tillkommit enbart för att förhindra missbruk, närmast i samband med överlåtelse av fastighet. Departementschefen anför att om räntefritt förbättringslån i enlighet med hans förslag skall kunna beviljas med ett så stort belopp som 8 000 kronor, kunna fall tänkas, där vid överlåtelse av fastighet det icke är rimligt vare sig att låta hela lånet förbli räntefritt eller att omedelbart återkräva detsamma. Länsbostadsnämnderna böra därför ha rätt att pröva, huruvida och i vad mån så avgörande förändringar inträtt i fråga om de förutsättningar för låns beviljande, vilka förelågo vid låneansökans ingivande, att räntefritt, stående lån skall löpa med ränta och amorteras. Räntan bör i förekommande fall utgöra 3 % och amorteringstiden bestämmas med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Vidare bör som en huvudregel gälla, att viss del av lånet — förslagsvis motsvarande $\frac{1}{10}$ per år — skall betraktas som avskriven. Om efter det att ett räntefritt, stående lån utestått t. ex. under fem år, fastigheten överlåtes till person som icke är i behov av statligt bidrag skall halva lånet anses avskrivet och återstoden förräntas och amorteras på förut angivna villkor. Efter tio år bör räntefritt, stående förbättringslån — på sätt nu gäller — avskrivas.

De ny bestämmelserna om förbättringslån föreslås skola träda i kraft den 1 juli 1952, varvid i fråga om före denna tidpunkt meddelade beslut låneärendet bör kunna omprövas, såvitt lånet inte är utbetalt.

FAMILJEBOSTADSBIDRAG OCH BRÄNSLEBIDRAG M. M.

I propositionen har redogjorts för bostadsutredningens förslag samt för de över dessa förslag avgivna yttrandena. Utskottet får i dessa delar hänvisa till propositionen s. 47—68.

Vid framläggandet av förslag om familjebostadsbidrag m. m. 1947 gav dåvarande chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, sin principiella anslutning till uppfattningen, att bidragsgivningen icke borde vara förbunden med inkomstprövning. Med hänsyn till att familjer med endast ett barn tills vidare skulle bli utestängda från bidrag samt till den rådande bostads-

bristen, vilken hindrade familjer som så önskade att flytta till bidragsberättigande bostäder, fann emellertid departementschefen, att bidrag icke borde utgå till flerbarnsfamiljer med jämförelsevis höga inkomster. Han föreslog därför, att vissa inkomststreck infördes. Detta blev också riksdagens beslut.

1947 års beslut innebar, att inkomstgränsen för tvåbarnsfamiljer blev 4 000 kronor beskattningsbar inkomst, för trebarnsfamiljer 5 000 kronor o. s. v. med en höjning av 1 000 kronor för varje ytterligare barn under 16 år. I propositionen nr 124 till 1951 års riksdag uttalade dåvarande departementschefen, att den senaste utvecklingen beträffande penninginkomster och levnadskostnader syntes innebära, att inkomstprövningen vid oförändrade inkomststreck skulle skärpas på ett icke godtagbart sätt. Eftersom de inträdda inkomststegringarna icke påverkade bidragsgivningen förrän resultatet av 1951 års taxering föreläge, kunde emellertid frågan om en höjning av inkomststrecken anstå till våren 1952, då hänsyn kunde tagas jämväl till utvecklingen under år 1951.

1951 års bostadsutredning har framlagt förslag om en uppräknig av inkomststrecken. Samtidigt har utredningen förordat vissa ändringar av gällande regler för inkomstprövningen och av inkomstgränsens konstruktion. Utredningen har i dessa frågor funnit åtgärder påkallade utan avvaktan på den pågående allmänna omprövningen av bidragsgivningen. De sistnämnda förslagen avse att åstadkomma en lösning av det s. k. tröskelproblemet.

Angående utredningens förslag beträffande inkomststrecken anför departementschefen följande.

Utredningen förordar en höjning av inkomststrecken med 2 000 kronor. Därvid har emellertid förutsatts att reducerade bidrag skola kunna utgå ovanför dessa streck. Det för helt bidrag gällande inkomststreck skulle sålunda för en tvåbarnsfamilj bli 6 000 kronor beskattningsbar inkomst, för en trebarnsfamilj 7 000 kronor, o. s. v. Då inkomsten överstiger dessa streck, beviljas reducerat bidrag, vilket sjunker för varje gång inkomsten stiger med 400—500 kronor, dock med visst undantag för tvåbarnsfamiljer. Det högre beloppet avser egnahemsägare. Antalet »trappsteg» blir lika med antalet barn under 16 år. Då inkomsten för två- och trebarnsfamiljerna ligger mer än 1 200—1 500 kronor över de för helt bidrag gällande inkomststrecken, utgår inget bidrag. För familjer med flera barn än tre utgår reducerat bidrag även vid större överskridanden av inkomstgränsen. Den omprövning av beviljade bidrag med hänsyn till inkomsten, som enligt nu gällande regler för normala fall skall äga rum vart femte år, ersättes enligt förslaget med en årlig prövning.

I fråga om de alltjämt utgående familjebidragen av äldre typ föreslår utredningen, att bostadsstyrelsen anknyter till de för familjebostadsbidragen gällande inkomststrecken. Däremot föreslås ej något system med reducerade familjebidrag. Till vissa ytterligare förslag rörande bidragsgivningen återkommer jag i det följande.

Då det gäller att bedöma hur stor höjning av inkomststrecken, som kan

vara befogad med hänsyn till utvecklingen beträffande penninginkomster och levnadskostnader, bör i första hand beaktas den penningvärdeförsämring som inträtt sedan 1947, då familjebostadsbidragen tillkommo. Levnadskostnadsindex låg i december 1951 31 % högre än genomsnittet för 1947. Det är tydligt, att en motsvarande uppräknings bör ske. Samtidigt är det ett önskemål, att i stort sett de, vilka hittills åtnjutit förmånen, få behålla densamma, även om en mindre realinkomststegring skulle ha ägt rum.

Inom bostadsutredningen ha starka sympatier funnits för en uppräknings av inkomststrecken med 3 000 kronor med hänsyn till inkomstutvecklingen. Samma uppfattning har framkommit i några remissyttranden. Å andra sidan har man i vissa yttranden ifrågasatt, huruvida realinkomststegringen borde tagas med i beräkningen. De flesta remissorganen ha dock tillstyrkt utredningens förslag om en höjning med 2 000 kronor med hänsyn till att ovanför inkomststrecken reducerade bidrag föreslås utgå.

Den för den vanligaste familjetyper, tvåbarnsfamiljen, nu gällande inkomstgränsen, 4 000 kronor beskattningsbar inkomst vid statsbeskattningen, motsvarar ungefärligen en faktisk inkomst av 7 500 kronor. En höjning av detta belopp med 30 % till 9 750 kronor motsvarar en beskattningsbar inkomst vid 1952 års taxering av omkring 6 000 kronor. För en familj med större barnantal och sålunda högre inkomstgräns motsvarar en höjning av gränsen med 2 000 kronor en lägre faktisk inkomststegring än 30 %, för en trebarnsfamilj med inkomst invid inkomstgränsen sålunda omkring 26 %, för en fembarnsfamilj ca 20 %. Med den av utredningen föreslagna uppjusteringen av gränsen för helt bidrag skulle för de vanligaste familjetyperna och inkomstlägena penningvärdeförsämringen under tiden 1947—1951 i stort sett kompenseras.

Departementschefen finner sig för närvarande icke kunna tillstyrka en höjning av inkomststrecken med mer än 2 000 kronor och godtar sålunda bostadsutredningens förslag i denna del. Under hänvisning till sitt förslag i det följande om en anordning med reducerade bidrag vid inkomster strax ovanför de nya inkomststrecken för helt bidrag framhåller han, att härigenom skälig hänsyn torde ha tagits till levnadskostnadsstegringen. De avvecklingsregler, som föreslås, gå ut på att i stort sett garantera, att beviljat bidrag icke bortfaller förrän vid en påtaglig förändring i inkomstförhållandena.

Departementschefen återkommer härefter till frågan om metoderna för inkomstprövningen samt inkomststreckens konstruktion. Bostadsutredningen uttalar, att det enligt dess mening är uppenbart, att allvarliga missförhållanden äro förbundna med de nuvarande bestämmelserna i dessa avseenden. Utredningen har dock ej närmare angivit vari dessa missförhållanden bestå.

Den s. k. femårsprövning, som nu tillämpas för redan beviljade bidrag, innebär en mycket lång eftersläpning till bidragstagarnas förmån. Från beviljandet utgår bidraget i minst fem år, såvida icke inkomstökningen visar sig vara exceptionellt kraftig, då bidraget kan dras in snabbare. Dessa anordningar garantera de allra flesta bidragstagare en betydande stabilitet i

fråga om deras bostadskostnad. För närvarande påverkas bidraget för den enskilde i långt större utsträckning av förändringar i antalet barn under 16 år än av ändrade inkomstförhållanden.

Departementschefen kan med hänsyn härtill ej finna, att det för sådana familjer, som redan erhållit bidrag, kan vara påkallat att ändra avvecklingsreglerna på det sätt utredningen föreslagit. Den föreslagna årliga inkomstprövningen måste, såsom även socialstyrelsen uttalar, medföra risk för en icke önskvärd ryckighet i bidragsgivningen och för dessa familjer i själva verket innebära en försämring i förhållande till nu gällande ordning.

Han anser sålunda, att en årlig rigorös inkomstprövning icke bör förekomma. Tänkbara fördelar av en sådan ordning skulle inte motsvara det administrativa besväret. Å andra sidan föreligga enligt departementschefens mening skäl för att icke heller behålla regeln om en prövning endast vart femte år, då därigenom otvivelaktigt vissa orättvisor kunna uppkomma med hänsyn till de många andra omständigheter än inkomstförhållanden, som reglera bidragsgivningen. Denna fråga behandlas ytterligare i det följande.

Vad därefter angår frågan om inkomststreckens konstruktion anför departementschefen att bostadsutredningens förslag om reducerade bidrag innebär att omräkning av bidraget skulle komma att ske vid inkomstförändringar av endast någon eller några få procent. Förändringen av bidragsbeloppet bleve ganska obetydlig i förhållande till familjens inkomst. Bostadsorganens arbete skulle öka avsevärt.

Ett så komplicerat system som det föreslagna anses icke vara erforderligt, i synnerhet som det av utredningen förutsatts, att generella inkomstökningar skola föranleda generella höjningar av inkomststrecken. Att inkomstprövningen sker med hänsyn till taxeringsresultaten innebär en icke obetydlig eftersläpning till bidragstagarens förmån. Därtill kommer att skattelagstiftningen icke möjliggör en sådan precision och absolut rättvisa vid fastställandet av beskattningsbar inkomst, som förslaget synes förutsätta.

Som ett särskilt skäl att icke nu införa ett detaljerat system för bidragsgivningen framhålles att en omläggning av den direkta beskattningen för närvarande diskuteras. En skattereform kan komma att förändra innebörden av de regler som fastställas.

Det s. k. tröskelproblemet är enligt departementschefens mening icke så mycket en fråga om bortfallande förmåner som snarare en fråga om uteblivna förmåner. Det berör sålunda främst de familjer, som äro helt utslutna från bidrag på grund av en något för hög inkomst eller på grund av att de bo i ett hus färdigställt före de för bidragen gällande tidpunkterna eller, slutligen, på grund av att de ha endast ett barn i den föreskrivna åldern. Bostadsutredningen kommer att senare behandla de gällande reglerna om byggnadsår och antalet barn. Utredningen har likväl funnit de på grund av inkomstförhållandena utslutna fallen kräva åtgärder redan nu.

Ehuru det är tveksamt, om denna del av tröskelproblemet bör behandlas innan den allmänna omprövningen av bidragsgivningen verkställs, tala enligt departementschefens mening vissa skäl för att så sker. I första hand framhålles därvid den förklarliga irritation som måste uppstå bland familjer i bidragsberättigande lägenheter, som måhända endast på grund av en tillfällighet blivit helt utestängda från bidragsgivningen.

Vid beräkningen av det belopp, som ett eventuellt bidrag till sådana familjer bör uppgå till anser departementschefen att främst sociala synpunkter måste vara avgörande. Den statistik över inkomstförhållandena bland bidragstagarna, som utredningen framlagt, visar att en betydande del har inkomster långt under de gällande inkomststrecken. För dessa familjer torde bidragsbehovet ofta vara större än som tillgodoses med nu utgående bidrag. Utredningen har också funnit, att de lägsta inkomsttagarna äro jämförelsevis mindre ofta förekommande bland bidragstagarna än bland inkomsttagarna i allmänhet.

Bostadsstyrelsen har uttryckt den meningen, att man bör överväga en höjning av bidragsbeloppen för familjer med inkomster avsevärt under inkomstgränserna. Två reservanter inom bostadsstyrelsen ha ansett denna fråga viktigare än en bidragsgivning till dem som ha inkomster omedelbart ovanför inkomstgränserna. De ha föreslagit att bidraget — bortsett från bränslebidraget — höjes med 50 % för familjer i de lägsta inkomstskikten och minskas med 50 % inom en viss marginal ovanför inkomstgränserna för helt bidrag.

Frågan om förhöjt bidrag till vissa familjer anser departementschefen böra avgöras i samband med den allmänna omprövning av bostadsrabatterna, vilken det närmast ankommer på bostadsutredningen att verkställa. Vid sina fortsatta undersökningar bör bostadsutredningen överväga denna fråga.

Någon ytterligare utredning synes departementschefen emellertid ej vara nödvändig för att införa ett system med reducerade bidrag inom en viss marginal ovanför de för helt bidrag gällande inkomststrecken. Med hänsyn i första hand till de s. k. utestängda gränfallen förordar han därför, att en sådan anordning införes. Härvid kan han emellertid av förut anförda skäl ej godtaga bostadsutredningens förslag utan förordar i princip den modifiering därav, som föreslagits av tre reservanter inom bostadsstyrelsen. Bidraget anses dock i sin helhet böra minskas till hälften, vilket innebär att även bränslebidraget reduceras med 50 %. Sålunda föreslås, att för familj med inkomst inom en marginal av högst 1 500 kronor beskattningsbar inkomst ovanför den för ifrågavarande barnantal gällande gränsen reducerat bidrag skall kunna utgå med hälften av det belopp, som skulle utgått om inkomsten legat under gränsen för helt bidrag. Reducerat bidrag anses ej böra utgå, då barnantalet uppgår till tio eller högre tal. Inkomstgränsen för helt bidrag ligger nämligen i sådant fall så högt, att något ytterligare bidragsbehov icke rimligen kan anses föreligga.

Vad angår den fortlöpande inkomstprövningen påpekar departementschefen att nu tillämpad praxis beträffande bidragets indragande vid särskilt stora inkomststegringar innebär, att inkomsten, utan att anses vara endast tillfälligt höjd, under två år efter varandra skall ha överstigit den fastställda gränsen med minst 50 %. Om överskridandet uppgår till minst 100 %, kan indragning ske snabbare. Han finner den eftersläpning, som den nämnda tvåårsregeln medför, vara av värde om man vill undvika ryckighet och osäkerhet i bidragsgivningen. Med hänsyn härtill föreslår han, att reducere respektive indragning av redan beviljat bidrag skall ske, först sedan den beskattningsbara inkomsten vid två på varandra följande taxeringar visat sig ligga ovanför det vid det senaste prövningstillfället gällande inkomststrecket för fullt respektive reducerat bidrag. De nya bestämmelserna om inkomststreck och inkomstprövning föreslås skola träda i kraft samtidigt för alla bidragstagare.

Vid behovsprövningen av de äldre familjebidragen anses bostadsstyrelsen i fortsättningen böra tillämpa de för familjebostadsbidrag uppställda reglerna för helt bidrag. Departementschefen delar bostadsutredningens uppfattning, att reducerade familjebidrag ej böra utgå. När fråga uppkommer om indragning av familjebidrag med hänsyn till inkomsten, bör bostadsstyrelsen därför ej tillämpa denna huvudregel alltför rigoröst.

Departementschefen övergår så till utredningens förslag, att *fosterbarn* utan inskränkning skall räknas till barn, som berättiga till bidrag. Socialstyrelsen har tillstyrkt detta förslag, och bostadsstyrelsen har kompletterat det samma med att föreslå ett tillägg, enligt vilket fosterbarn skall medräknas vid bidragsberäkningen först sedan barnet vistats sex månader i hemmet, varigenom mycket kortvariga vårdfall skulle avskäras. Departementschefen tillstyrker på denna punkt utredningens förslag med det av bostadsstyrelsen förordade tillägget.

Bostadsutredningen har vidare föreslagit, att familjebostadsbidrag skall utgå till *ensamstående moder med endast ett minderårigt barn*. Inkomstgränsen bör enligt förslaget ligga 1 000 kronor under den för tvåbarnsfamilj gällande. Bidragets belopp bör vara 130 kronor jämte ett bränslebidrag. Lägenheten bör omfatta minst ett rum och kokvrå. Med hänsyn till den mindre ytan har bränslebidraget föreslagits bli lägre än för familjelägenheter.

Bostadsutredningen har funnit, att huvudparten av de ensamstående mödrarna skulle behöva ett relativt stort bidrag för att kunna anskaffa en bostad med tillfredsställande standard. Bostadsstyrelsen har bl. a. anfört, att en lägenhet om rum och kokvrå knappast kan anses tillfredsställande för en ensamstående moder med ett barn. Två reservanter inom bostadsstyrelsen ha uttalat, att det föreslagna bidraget knappast vore tillräckligt. Departementschefen finner dessa synpunkter beaktansvärda liksom även den av ledamoten

av bostadsutredningen herr Pettersson reservationsvis uttalade meningen, att bidragsgivningen skulle bli svårkontrollerbar och att frågan borde upptagas av bostadsutredningen i samband med den kommande prövningen av frågan om bidrag till samtliga familjer med endast ett barn. Departementschefen är sålunda icke nu beredd att tillstyrka utredningens förslag i denna del.

De i det föregående förordade ändringarna av gällande bestämmelser föreslås träda i tillämpning den 1 juli 1952. Vid den fortlöpande inkomstprövningen av dessförinnan beviljade bidrag böra 1951 års inkomster, d. v. s. utfallet av 1952 års taxering, och därefter följande års inkomster tagas i betraktande.

STATSBIDRAG TILL PENSIONÄRSHEM M. M.

I propositionen (s. 74—78) redovisas en inom bostadsstyrelsen upprättad promemoria, vari behandlas vissa i anledning av byggnadskostnadsstegringen och de fr. o. m. den 1 januari 1952 gällande nya bestämmelserna om tillägglån till flerfamiljshus aktuella frågor rörande statsbidrag till pensionärshem och pensionärsbostäder.

Bostadsstyrelsens förevarande förslag går i korthet ut på att — i avvaktan på en mera allmän översyn av bostadsrabatterna — statsbidrag till pensionärsbostäder böra beviljas med de belopp, som gällde före den 1 januari 1952. Den föreskrivna reduktionen av bidragen med hänsyn till för ifrågakommande fastigheter beviljade tillägglån skulle alltså icke omfatta den höjning av tillägglånen, motsvarande det kapitaliserade värdet av ett bidrag av 4 kronor per m² lägenhetsyta, vilken genomfördes den 1 januari 1952. Departementschefen anser, att det är angeläget att tillkomsten av pensionärsbostäder i vanliga flerfamiljshus underlättas. Bidragsgivningen, som har försökskaraktär, bör därför fortsättas också under nästa budgetår. De särskilda statsbidragen till dylika bostäder torde böra utgå med de ursprungligen fastställda beloppen och reduktion för beviljade tillägglån göras endast med de belopp per m² lägenhetsyta, efter vilka lånen beräknades före den 1 januari 1952. Departementschefen biträder alltså bostadsstyrelsens förslag.

Bostadsstyrelsen har pekat på flera aktuella frågor rörande pensionärshemsverksamheten, som böra bli föremål för ytterligare överväganden. En översyn av gällande bestämmelser om statsbidrag och hyror i avseende å pensionärshem torde nu vara befogad. Såvitt möjligt böra förslag i ämnet föreläggas nästa års riksdag. Det anses få ankomma på 1951 års bostadsutredning att överväga dessa frågor och framlägga de förslag till ändringar i gällande bestämmelser om denna bidragsgivning, vartill förhållandena kunna giva anledning.

SÄRSKILDA FRÅGOR.

BOSTADSFÖRBÄTTRINGSÅTGÄRDER INOM KARESUANDO KOMMUN.

Av de uppgifter, som hälsovårdsnämnden i Karesuando och länsbostadsnämnden i Norrbottens län ha lämnat beträffande den hösten 1951 påbörjade bostadsförbättringsverksamheten inom Karesuando kommun, synes framgå, att resultaten av verksamheten hittills ha varit goda. Byggnadskostnaderna ha endast obetydligt överstigit de kostnader, som preliminärt beräknades, trots att den allmänna kostnadsnivån har höjts betydligt efter det att kalkylerna gjordes upp.

Numera föreligga uppgifter om behovet av subvention, vilka utvisa att i åtskilliga fall en avsevärd del av förbättringslånet måste vara räntefri och stående. I några fall torde låntagaren åtminstone tills vidare sakna förutsättningar att till någon del erlægga ränta å lånet. För att såvitt möjligt reducera subventionen bör, enligt departementschefen, om vederbörandes ekonomiska förhållanden påtagligt förbättras, den räntefria, stående delen kunna helt eller delvis utbytas mot ett räntebärande amorteringslån.

Vid bedömningen av bidragsfrågan anses böra beaktas angelägenheten av att den gränsbefolkning det här gäller lämnas ett efter de lokala förhållandena avpassat stöd. En annan omständighet av betydelse för bedömandet av bidragsfrågan är att de hushåll som komma i åtnjutande av bostadsförbättringsbidragen icke kunna erhålla vare sig familjebostadsbidrag eller bränslebidrag.

Departementschefen föreslår, att ifrågavarande bostadsförbättringsverksamhet får fortsätta i huvudsak efter de riktlinjer som ha uppdragits av bostadsstyrelsen. Det anses även i fortsättningen få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa subventionens storlek i varje enskilt fall.

STATSBIDRAG TILL FISKARBOSTÄDER.

I anslutning till en av bostadsstyrelsen verkställd utredning angående formerna för det statliga stödet till fiskarbostäder inom vissa områden uttalar departementschefen, att ifrågavarande statsbidrag, såsom styrelsen framhållit, icke tjänar ett bostadspolitiskt ändamål. Då fråga är om fiskares bostäder böra självfallet de vanliga låne- och bidragsformerna — egnahems-lån, förbättringslån och bostadsrabatter — anlitas. I den mån härutöver behov föreligger av stöd åt fiskerinäringen torde detta stöd böra handhas av andra organ än länsbostadsnämnderna. Hur en omläggning av verksamheten lämpligen bör verkställas synes icke fullt klarlagt. I avvaktan på slutlig prövning av denna fråga torde länsbostadsnämnderna böra handha bidragsgivningen jämväl under nästa budgetår och bidragsvillkoren förbli oförändrade. Departementschefen anser jämväl, att det statliga stödet till fiskarbostäder m. m. icke bör inordnas i förbättringslångivningen.

BESIKTNING OCH KONTROLL AV STATSBELÅNADE BOSTADSHUS.

I enlighet med bostadsstyrelsens förslag förordas, att från och med den 1 juli 1952 den hittills utförda värderingen av statsbelånade byggnadsföretag, som verkstälts av särskilda förrättningsmän, slopas och att erforderlig besiktning av företagen verkställas av förmedlingsorganen på sätt bostadsstyrelsen föreslagit.

Vad bostadsstyrelsen anfört om hyreskontrollen föranleder icke annat uttalande från departementschefens sida än att denna kontroll — såsom tidigare bestämts — bör ankomma på kommunerna.

MEDELSBEHOVET FÖR LÅNE- OCH BIDRAGSVERKSAMHETEN UNDER BUDGETÅRET 1952/53.

Departementschefen anför, att de förordade jämkningarna i gällande grunder för lån och bidrag icke giva anledning till en allmän omprövning av de i statsverkspropositionen redovisade preliminära beräkningarna av behovet av medel för nästa budgetår å bostadsanslagen. Ej heller de av bostadsstyrelsen för nästa budgetår lämnade uppgifterna rörande låne- och bidragsverksamheten föranleda annat än omräkning av enstaka anslag.

Bostadsstyrelsens förslag att anslaget till *kapitalmedelsförluster och ränteftergifter* skall upptagas med 7 000 000 kronor i stället för i statsverkspropositionen preliminärt beräknade 8 000 000 kronor kan departementschefen godtaga.

Till *hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer* har bostadsstyrelsen på grundval av bostadsutredningens förut behandlade förslag till ändringar av förevarande bidragsgivning beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 50 000 000 kronor, varav ett belopp av 1 000 000 kronor avser bidrag till ensamstående mödrar med ett barn. Utredningens förslag om reducerade bidrag beräknas öka utgifterna med 6 000 000 kronor. Vid en uppräkning av inkomststrecken med 2 000 kronor och oförändrade bidragsgrunder i övrigt kan alltså medelsbehovet för nästa budgetår uppskattas till 43 000 000 kronor. Departementschefens förslag om reducerade bidrag till familjer i vissa inkomstlägen torde icke föranleda så stor utgiftsökning, som bostadsstyrelsens beräkningar tyda på. Ökningen torde kunna uppskattas till högst 4 000 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår skulle sålunda uppgå till högst 47 000 000 kronor eller samma belopp som preliminärt beräknats i statsverkspropositionen.

Bostadsstyrelsens förslag att till *särskilda bostadsrabatter* skall beräknas ett belopp av 900 000 kronor godtages av departementschefen.

I statsverkspropositionen har anslaget till *bidrag till främjande av bostadsbyggande på landbygden* preliminärt beräknats till 13 000 000 kronor. Departementschefens förslag i det föregående beträffande förbättringslångivningen innebär, att en betydande utvidgning av densamma bör eftersträvas under nästa budgetår. Särskilt förmånliga lånevillkor ha förordats i fråga om upprustning av bostäder för åldringar. På grund härav anses, att anslaget för budgetåret 1952/53 bör upptagas med 15 000 000 kronor. — Liksom hittills förutsättes från anslaget få bestridas kostnaderna för ersättningar till förmedlare av egnahemsstatslån.

Bostadsstyrelsen har föreslagit att till *bidrag till inrättande av pensionärshem* för nästa budgetår skall anvisas det i statsverkspropositionen preliminärt beräknade beloppet av 11 000 000 kronor. Styrelsen har lämnat uppgifter, av vilka framgår att anslaget för innevarande budgetår sannolikt icke helt täcker medelsefterfrågan. Det synes tveksamt om ett belopp av 11 000 000 kronor skall visa sig tillräckligt för nästa budgetår. Departementschefen anser sig emellertid böra godtaga styrelsens förslag.

I statsverkspropositionen har till *lånefonden för bostadsbyggande* beräknats ett preliminärt belopp av 450 000 000 kronor. Bostadsstyrelsen har redovisat nya beräkningar rörande medelsbehovet under nästa budgetår samt föreslagit, att anslaget anvisas med det i statsverkspropositionen upptagna beloppet. Departementschefen biträder styrelsens förevarande förslag. Jämväl styrelsens beräkning att genom preliminära beslut om lån, som skola utgå från lånefonden för bostadsbyggande, komma att disponeras 380 000 000 kronor under budgetåret 1952/53 godtages.

I propositionen nr 217 till 1951 års riksdag redovisades en av bostadsstyrelsen verkställd beräkning, som utvisade att under vissa antaganden till lånefonden för bostadsbyggande borde anvisas ett anslag på tilläggsstat för budgetåret 1951/52 av 60 000 000 kronor. I anledning av denna beräkning framhöll departementschefen att behovet av fördjupning av lån samt av förskott å lån bestämdes av den allmänna tillgången på bostadskrediter och att säkra hållpunkter för en bedömning av kreditmarknadens utveckling icke torde kunna erhållas. Han ansåg det därför icke vara möjligt att säkert avgöra, om det för innevarande budgetår anvisade anslaget å 265 000 000 kronor komme att visa sig vara tillräckligt, och kunde fördenskull icke då tillstyrka ytterligare medelsanvisning för budgetåret 1951/52.

Bostadsstyrelsen har med anledning av uppgifter om långivningen under innevarande budgetårs fem första månader förordat, att å tilläggsstat för budgetåret 1951/52 anvisas ett belopp av 75 000 000 kronor. Detta förslag kan departementschefen godtaga.

Till *tilläggsstaten till viss bostadsbyggnadsverksamhet* föreslås i enlighet med vad som beräknats i statsverkspropositionen böra anvisas 180 000 000 kronor. Mot bostadsstyrelsens beräkning att under budgetåret 1952/53 ge-

nom preliminära lånebeslut skall komma att disponeras ett belopp av 210 000 000 kronor har departementschefen icke någon erinran.

I statsverkspropositionen har till *lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder* upptagits ett formellt belopp av 100 kronor. Ytterligare medelsanvisning erfordras ej för nästa budgetår. Departementschefen föreslår, att anslaget upptages med ett belopp av 100 kronor, och förutsätter därvid att Kungl. Maj:t meddelar beslut om fortsatt disposition av den vid utgången av innevarande budgetår befintliga reservationen.

Till *lån till anordnande av kollektiva tvätterier* föreslås att för budgetåret 1952/53 anvisas ett belopp av 2 000 000 kronor.

Riksdagen har medgivit, att av det senast för budgetåret 1947/48 anvisade investeringsanslaget till *tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* ett belopp av 10 000 000 kronor må disponeras jämväl under budgetåret 1951/52. Det kan beräknas, att utbetalningarna under detta budgetår komma att uppgå till sammanlagt högst 5 000 000 kronor och att det under nästa budgetår återstår att utbetala högst 4 000 000 kronor å ifrågakvarande äldre lån. Departementschefen anser, att högst sistnämnda belopp av anslaget bör få disponeras under nästa budgetår.

I detta sammanhang anses riksdagens medgivande böra inhämtas till att räntefoten för lantarbetarbostadslån, som beviljas under nästa budgetår, fastställas till oförändrat 3,25 % i avvaktan på en slutlig prövning av frågan om formerna för stöd till lantarbetarbostäder.

Motionerna.

I de likalydande motionerna I:70 (av herr Falk) och II:81 (av herr Jansson i Hällefors) har hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till sådant tillägg i lagen om stöd till bostadsegnahemsverksamheten, att statlig lånegaranti under vissa villkor kan lämnas till förvärvande av bostadsegnahem.

I de likalydande motionerna I:439 (av herr Norling m. fl.) och II:562 (av herr Lager m. fl.) har föreslagits, att riksdagen vid behandlingen av förevarande proposition måtte besluta

att till experiment och undersökningar beträffande maskiner i byggnadsverksamheten anslå 200 000 kronor;

att tilläggsån av olika slag som beviljats enligt bestämmelserna i Kungl. Maj:ts kungörelser nr 569, 572 och 578 år 1942 avskrivs, dock under förutsättning att låntagaren underkastar sig kontroll av sådan art som i denna motion anförts;

att inkomstgränsen för beviljande av förbättringslån sättes till 6 000 kronor;

att inkomstgränsen för erhållande av familjebostadsbidrag och bränslebidrag höjes med 3 000 kronor;

att det av Kungl. bostadsstyrelsen utarbetade, i proposition nr 128/52 anförda systemet för höjning resp. reducering av familjebostadsbidrag och bränslebidrag godtages, med den skillnaden att inkomstgränsen höjes med 3 000 kronor;

att familjebostadsbidrag och bränslebidrag skall utgå även till barnfamiljer som bebor lägenheter i byggnader färdigställda senast den 1 januari 1940;

att familjebostadsbidrag och bränslebidrag skall utgå även till ensamstående mödrar med ett barn enligt grunder som anförts i denna motion;

att bidrag till fiskarbostäder utgår med 4 000 kronor för enbart bostad, 2 000 kronor för sjöbod och båthus samt 1 500 kronor för sjöbod eller båthus;

att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att tillägglåneverksamheten utvidgas, tillägglånen höjes och hushållsbränslet subventioneras i sådan utsträckning, att hyreskostnaderna hålles vid 1939 års nivå i nybyggda fastigheter och att Kungl. Maj:t förelägger innevarande års riksdag förslag i detta hänseende, samt

att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att innevarande års riksdag får sig förelagd en av Kungl. Maj:t utarbetad plan för ökad byggnadsverksamhet, så att bostadsbristen skyndsamt häves och övriga behov av byggnader tillfredsställes.

I de likalydande motionerna I:440 (av herr Ewerlöf m. fl.) och II:559 (av herr Hjalmarson m. fl.) har hemställts, att riksdagen vid behandling av förevarande proposition måtte

A. beträffande grunderna för den statliga låne- och bidragsverksamheten till förmån för bostadsförsörjningen besluta

1) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om snabb undersökning angående möjligheterna att dels utnyttja tillgängliga vindsutrymmen för inredande av bostäder, dels lämna särskilda förbättringslån för istandsättande av lägenheter i flerfamiljshus, dels vidtaga åtgärder för förnyande av fastighetsbeståndet i tätorternas centrala delar, dels ock finna de ur ekonomiska synpunkter lämpligaste hushöjderna och husdjupen,

2) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om sådan tillämpning av lagen om byggnadsreglering att företag, som genom att använda speciellt arbets- och materialbesparande metoder kunna uppföra sina hus till väsentligt billigare kostnad än den för orten gängse, liksom företag, som förklara sig vilja avstå från statliga tillägglån, lämnas extra byggnadskvot,

3) att avslå Kungl. Maj:ts förslag om anslag å 4 000 000 kronor till lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien och i stället genom ändring av bestämmelserna för industrilånefonden möjliggöra maskinan-

skaffning för byggnadsindustrien på i motionerna angivna amorterings- och räntevillkor,

4) att nu förfallande räntor och amortering å äldre tertiärlån och tilläggs lån icke måtte efterskänkas,

5) att 1951 års bostadsutrednings förslag måtte följas i vad avser att utlägga en s. k. trappa ovanför den föreslagna gränsen för erhållande av familjebostadsbidrag samt att den av departementschefen föreslagna avtrappingen nedåt för inkomster under denna gräns måtte anordnas med mindre intervaller än de föreslagna,

6) att besparingsutredningens förslag genomföres i vad avser familjebostadsbidragen så till vida att bidrag utgår för samtliga familjens barn under 16 år minus ett,

7) att det s. k. 3-kronorsbidraget slopas, samt

8) att de under 1951 införda extra tilläggs lånen med 4 kronor per m² lägenhetsyta sänkas till 3 kronor per m² lägenhetsyta;

B. medgiva att för budgetåret 1952/53

dels preliminära beslut angående lån, som skola utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 380 000 000 kronor,

dels preliminära beslut angående lån, som skola utgå från anslaget till tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, må meddelas intill ett belopp av 160 000 000 kronor,

dels av det senast för budgetåret 1947/48 anvisade investeringsanslaget till tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet må disponeras ett belopp av 4 000 000 kronor;

C. för budgetåret 1952/53 anvisa

a) å driftbudgeten under femte huvudtiteln

1) till Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån ett förslagsanslag av 7 000 000 kronor;

2) till Hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer ett förslagsanslag av 40 000 000 kronor;

3) till Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden ett reservationsanslag av 15 000 000 kronor;

4) till Bidrag till inrättande av pensionärshem ett reservationsanslag av 11 000 000 kronor;

5) till Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor ett reservationsanslag av 100 000 kronor;

b) å kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder till Lånefonden för bostadsbyggande ett investeringsanslag av 450 000 000 kronor;

c) å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd

1) till Tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet ett investeringsanslag av 140 000 000 kronor;

2) till Lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder ett investeringsanslag av 100 kronor;

3) till Lån till anordnande av kollektiva tvätterier ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor;

D. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 å kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder till Lånefonden för bostadsbyggande anvisa ett investeringsanslag av 75 000 000 kronor.

I motionen II:22 (av herr Wedén m. fl.) har hemställts, att riksdagen måtte besluta att bevilja ett anslag av 48 200 kronor att utgå som katastrofersättning till bostadsrättsföreningen Eken nr 15.

I motionen II:561 (av herr Persson i Växjö) har hemställts, att riksdagen vid besvarandet av förevarande proposition beaktar de synpunkter som i motionen anförts.

Beträffande de skäl, motionärerna anført till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna II:81, II:562, II:559, II:22 och II:561.

Utskottet.

Bostadsförsörjningen och byggnadsmarknaden. I propositionen föreslås, att under nästa budgetår staten försöksvis skall stödja mekaniseringen inom byggnadsindustrien genom lån och bidrag. Lån skall kunna utlämnas till anskaffning av maskiner och kranar, vilka ännu icke kommit till allmän användning inom byggnadsindustrien men som på goda grunder kunna väntas ge påtagliga besparingar i fråga om material och arbetskraft. Bidrag skall kunna utgå till upplysningsverksamhet angående nya framsteg i fråga om maskinella hjälpmedel, arbetsmetoder och material.

I motionerna I: 440 och II: 559 hemställs, att Kungl. Maj:ts förslag om anslag å 4 000 000 kronor till lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien avslås och att i stället lån till maskinanskaffning skola utlämnas från den av statskontoret förvaldade industrilånefonden på i motionerna angivna ränte- och amorteringsvillkor.

I motionerna I: 439 och II: 562 föreslås, att till experiment och undersökningar beträffande maskiner i byggnadsverksamheten skall anvisas ett belopp av 200 000 kronor.

I likhet med departementschefen anser utskottet det önskvärt, att under budgetåret 1952/53 försöksvis statliga lån och bidrag lämnas för befordrande av mekaniseringen av byggnadsindustrien. Beträffande långivningens anordnande samt ränte- och amorteringsvillkoren har utskottet icke blivit övertygat om att de i motionerna I: 440 och II: 559 framlagda ändringsförslagen äro ändamålsenliga. Motionärernas förslag att industrilånefonden skall utnyttjas skulle medföra att bostadsstyrelsen skulle handha den förberedande granskningen av låneärenden, medan förvaltningen av beviljade

lån skulle ankomma på statskontoret. Departementschefen har däremot funnit det lämpligt, att bostadsstyrelsen såväl granskar låneärendena som förvaltar beviljade lån. I varje fall så länge verksamheten har försökskaraktär torde det vara att föredraga om en enda myndighet handhar hela låneverksamheten. Utskottet kan därför icke biträda motionärernas förevarande förslag men anser, att om — sedan erfarenhet vunnits rörande verksamheten — fråga uppkommer om att giva det statliga stödet bestående karaktär jämväl bör prövas, vilken ordning för granskning av låneansökningar och förvaltning av beviljade lån som är lämpligast. Motionärernas förslag till smärre jämkningar i lånevillkoren innebär i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag viss förlängning av amorteringstiden och amorteringsfrihet under de två första åren av lånens löptid samt anknytning av räntan till statens självkostnadsränta i stället för en fix ränta av 4 procent. Utskottet finner icke skäl anförda för ett frångående av Kungl. Maj:ts förslag i här berörda delar. Enligt motionärerna bör i uttrycket godtagbar säkerhet icke inläggas krav på fullgod säkerhet i sedvanlig bankmässig bemärkelse. Härefter kan utskottet instämma. Det torde dock böra ankomma på Kungl. Maj:t att i varje särskilt fall avgöra, vilken säkerhet som bör godtagas.

Utskottet biträder alltså Kungl. Maj:ts förevarande förslag och avstyrker de i motionerna I: 440 och II: 559 framlagda ändringsförslagen. Ej heller det förut nämnda i motionerna I: 439 och II: 562 framförda förslaget om ett anslag till experiment och undersökningar kan utskottet i nuvarande läge biträda.

I motionerna I: 440 och II: 559 föreslås, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om snabb undersökning angående möjligheterna att dels utnyttja tillgängliga vindsutrymmen för inredande av bostäder, dels lämna särskilda förbättringslån för istandsättande av lägenheter i flerfamiljshus, dels vidtagna åtgärder för förnyande av fastighetsbeståndet i tätorternas centrala delar, dels ock finna de ur ekonomiska synpunkter lämpligaste hushöjderna och husdjupen.

I anledning av ifrågavarande yrkanden får utskottet först erinra om att frågan om utnyttjande av oinredda vindsutrymmen tidigare varit föremål för riksdagens prövning. I anledning av motioner till 1949 års riksdag, vari föreslogs skyndsamma åtgärder för en snabb ökning av antalet bostäder genom utbyggande av vindsutrymmen — bl. a. borde möjligheterna till dispens från gällande stadsplanebestämmelser prövas — erinrade riksdagen (statsutskottets utlåtande nr 171), som ansåg att denna väg att öka antalet lägenheter borde beaktas, att Kungl. Maj:t vid upprepade tillfällen medgivit sådan dispens. Riksdagen förutsatte, att Kungl. Maj:t även i fortsättningen ägnade frågan erforderlig uppmärksamhet och medgäve dispens i den omfattning, som ur hälso- och brandsäkerhetssynpunkt m. m. kunde vara möjlig.

Utskottet finner icke anledning frånga sin år 1949 intagna ståndpunkt i berörda fråga och förutsätter alltså, att Kungl. Maj:t även i fortsättningen ägnar frågan erforderlig uppmärksamhet. Ytterligare åtgärder i anledning av berörda i motionerna I: 440 och II: 559 framlagda förslag synas icke vara påkallade.

Ej heller kan utskottet tillstyrka den i nyssnämnda motioner förordade undersökningen om särskilda förbättringslån för iståndsättande av lägenheter i flerfamiljshus. I den mån lägenheter i dylika hus på grund av efterfatt underhåll äro i behov av reparationer och förbättringar, torde det ankomma på fastighetsägaren att vidtaga nödiga åtgärder för lägenheternas iståndsättande. Ett övervältrande av kostnaderna för dylika åtgärder på det allmänna torde icke kunna godtagas.

Vad angår frågan om förnyande av fastighetsbeståndet i tätorternas centrala delar får utskottet erinra om att frågan år 1950 i anledning av propositionen nr 144 var föremål för riksdagens behandling. I propositionen förutskickades en utredning rörande statens medverkan i fråga om planläggningen och genomförandet av saneringsverksamheten. I likhet med föredragande departementschefen ansåg utskottet bl. a. (statsutskottets utlåtande nr 135), att frågan om en mera omfattande nybyggnadsverksamhet inom orternas centrala delar vore värd särskild uppmärksamhet även om för den närmaste tiden saneringsverksamheten icke kunde givas större omfattning. Vad utskottet sålunda anfört godkändes av riksdagen.

Enligt vad utskottet inhämtat pågår f. n. inom bostadsstyrelsen en utredning rörande olika saneringsfrågor. Utskottet anser, att denna utredning bör fullföljas utan onödigt dröjsmål och att sådana regler för saneringsverksamheten snarast böra fastställas, som erfordras för en ur samhälleliga synpunkter lämplig successiv ny- och ombyggnad av centrala stadspartier. Härvid torde särskilt böra beaktas de problem, som sammanhånga med dels att vid rivning av äldre hus de boende måste beredas passande bostäder, dels att markpriserna böra hållas nere så att de nya husens hyror bli skäligen.

Vad angår motionärernas förslag om en undersökning beträffande möjligheterna att finna de ur ekonomiska synpunkter lämpligaste hushöjderna och husdjupen har utskottet inhämtat, att Kungl. Maj:t f. n. ägnar frågan om husbyggnadernas ekonomi särskild uppmärksamhet. Med hänsyn till nuvarande höga byggnadskostnader är det angeläget att alla möjligheter till kostnadssänkningar bli omsorgsfullt prövade. Ur ekonomiska synpunkter fördelaktiga hustyper böra därför så långt möjligt givas företräde, varvid dock måste tillses att grundläggande standardkrav icke eftersättas.

I fråga om bostadsbyggandet har i motionerna I: 440 och II: 559 hemställts om sådan tillämpning av lagen om byggnadsreglering att företag, som genom att använda speciellt arbets- och materialbesparande metoder kunna uppföra sina hus till väsentligt billigare kostnad än den för orten gängse,

liksom företag, som förklara sig vilja avstå från statliga tillägglån, lämnas extra byggnadskvot. I motionerna I: 439 och II: 562 hemställles, att innevarande års riksdag får sig förelagd en av Kungl. Maj: t utarbetad plan för ökad byggnadsverksamhet, så att bostadsbristen skyndsamt häves och övriga behov av byggnader tillfredsställas.

Såsom departementschefen anført, är en utökning av byggnadsindustriens kapacitet angelägen med hänsyn till de stora byggnadsbehov, som föreligga. Utskottet delar departementschefens uppfattning, att rekryteringen av arbetskraft till byggnadsyrkena bör underlättas och att olika möjligheter att begränsa material- och arbetskraftsåtgången inom byggnadsindustrien böra tillvaratagas. Målet bör vara att successivt öka bostadsbyggandet så långt detta är möjligt utan att därför andra viktiga produktionsintressen trädas för nära. Ytterligare överväganden rörande begränsning av bostadsbristens verkningar, särskilt för hushåll med små inkomster, böra komma till stånd, närmast vid prövningen av de förslag från 1951 års bostadsutredning och hyresregleringskommittén, vilka enligt vad utskottet erfarit kunna väntas bli framlagda inom kort.

Vad särskilt angår förslaget i motionerna I: 440 och II: 559, att vid meddelande av byggnadstillstånd gynna företag, som tillämpa speciellt arbets- och materialbesparande metoder, får utskottet erinra om att Kungl. Maj: t har utfärdat anvisningar av dylik innebörd. I en promemoria fogad till Kungl. Maj:ts beslut den 14 december 1951 angående bostadskvoter för år 1952 har sålunda framhållits, att företagare, som visa sig kunna färdigställa byggen rationellt och på kort tid eller som använda metoder, vilka medföra besparingar i fråga om arbetskraft och material, särskilt mureriarbete och trä, böra i görligaste mån ges företräde vid planläggningen av tillståndsgivningen.

Att på liknande sätt företräde skall ges åt företag, som förklara sig vilja avstå från statliga tillägglån, kan utskottet icke tillstyrka. Syftet med tillägglånen, som ha generell karaktär, är att hyrorna för nytillkommande lägenheter skola kunna hållas på en rimlig nivå. Några garantier för att företag, som ämna uppföra bostadshus utan anlåtande av de statliga tillägglånen, bygga billigt kunna ej erhållas. Ett godtagande av motionärerernas förslag skulle därför medföra risker för en icke önskvärd ojämnhet i hyressättningen för nya bostadshus.

I anledning av vad sålunda anförts avstyrker utskottet här ifrågavarande yrkanden i motionerna I: 440 och II: 559 samt I: 439 och II: 562.

Ränte- och amorteringsvillkoren för äldre tertiärlån m. m. I propositionen föreslås i avseende härå dels att beviljade kapitalssubventioner i form av tillägglån och räntefria stående delar av tertiärlån, vilka under budgetåret 1952/53 komma att ha utestått i tio år, icke skola definitivt avskrivnas, men

att å dessa lån tills vidare icke skall krävas ränta och amortering, dels att amorteringstiden för räntebärande tertiärlån, som utestått i tio år, skall kunna förlängas.

I motionerna I: 440 och II: 559 föreslås, att nu förfallande räntor och amorteringar å äldre tertiärlån och tillägglån icke måtte efterskänkas, medan i motionerna I: 439 och II: 562 förordas, att tillägglån och räntefria stående delar av tertiärlån avskrivnas, dock under förutsättning att låntagaren underkastar sig viss kontroll.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag innebär beträffande kapitalsubventionerna, att slutlig ståndpunkt till avskrivningsfrågan skall tagas först sedan 1951 års bostadsutredning framlagt förslag beträffande den framtida hyres- och subventionspolitiken. Enär utredningen väntas framlägga förslag i ämnet instundande höst, kan frågan avgöras nästa år. Utskottet tillstyrker därför Kungl. Maj:ts förslag och kan icke biträda de i berörda motioner förordade ändringarna av detsamma. Jämväl Kungl. Maj:ts förslag beträffande räntebärande tertiärlån och förlängning av räntegarantien kan utskottet godtaga.

Förbättringslån m. m. I propositionen förordas dels en utvidgning av tillämpningsområdet för förbättringslån, dels höjning av gällande maximibelopp för räntefritt stående förbättringslån, dels vissa allmänna regler för behovsprövningen, bl. a. att räntefritt stående förbättringslån i regel ej skall kunna beviljas den som har en beskattningsbar inkomst överstigande 5 000 kronor.

I motionerna I: 439 och II: 562 föreslås, att inkomstgränsen för beviljande av förbättringslån sättes till 6 000 kronor.

Utskottet anser, att den av Kungl. Maj:t förordade utvidgningen av förbättringslångivningen bör komma till stånd. I fråga om förslagets detaljer har inom utskottet viss tveksamhet yppats beträffande inkomstgränsen. Skäl ha sålunda anförts för att inkomststrecket sättes högre för familjer med flera barn i överensstämmelse med vad som gäller i fråga om familjebostadsbidrag och bränslebidrag. Utskottet anser sig emellertid icke böra tillstyrka att särskilda inkomststreck fastställas för olika familjetyper utan vill i stället understryka departementschefens uttalande, att i enskilda fall lån bör kunna beviljas, även om inkomsten något överstiger 5 000 kronor beskattningsbar inkomst. Denna undantagsbestämmelse bör bl. a. kunna tillämpas i fråga om familjer med flera barn. I övrigt har Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet avstyrker alltså det förutnämnda i motionerna I: 439 och II: 562 framlagda förslaget beträffande inkomstgränsen.

I motionerna I: 70 och II: 81 hemställes, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till sådant tillägg i lagen om

stöd till bostadsegnahemsverksamheten, att statlig lånegaranti under vissa villkor kan lämnas till förvärvande av bostadsegnahem.

Motionärerna framhålla, att på landsbygden finns problemet, hur det skall bli möjligt för obemedlade och mindre bemedlade bostadssökande att kunna förvärva salubjudna bostadsegnahem. De anse, att det borde lämnas möjlighet för länsbostadsnämnderna att i likhet med vad som sker på jordbrukets område lämna statlig lånegaranti vid förvärv av bostadsegnahem och sålunda möjliggöra för obemedlade och mindre bemedlade bostadssökande att till låg räntesats erhålla lån till sådana förvärv.

De statliga bostadslånen kunna icke beviljas för förvärv av egnahem. Syftet med dem är att främja bostadsförhållandena genom att underlätta nybyggnad, ombyggnad och upprustning av bostadshus. Lånevillkoren äro förmånliga — lånen ha delvis karaktär av subvention — vilket bl. a. beror på att det ansetts vara en uppgift att motverka de sedan slutet av 1930-talet starkt ökade byggnadskostnaderna. Ett lånestöd av det slag motionärerna åsyfta skulle i första hand icke fylla ett bostadspolitiskt syfte utan innebära en ökad efterfrågan på äldre egnahem. Risk skulle uppkomma för att priserna på dylika egnahem tenderade att stiga. Enskilda fall kunna visserligen tänkas, då av sociala skäl hjälp från det allmänna kunde vara av värde för underlättande av förvärv av ett eget hem. Om hjälp skall utgå i dylika fall torde denna böra ordnas genom vederbörande kommuns försorg.

I anledning av vad sålunda anförts, avstyrker utskottet motionerna I: 70 och II: 81.

Tilläggsån m. m. I motionerna I: 440 och II: 559 förordas, att de under 1951 införda extra tilläggslånen sänkas från 4 till 3 kronor per m² lägenhetsyta. I motionerna I: 439 och II: 562 föreslås, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att tilläggslåneverksamheten skall utvidgas, tilläggslånen höjas och hushållsbränslet subventioneras i sådan utsträckning, att hyreskostnaderna hållas vid 1939 års nivå i nybyggda fastigheter och att Kungl. Maj:t förelägger innevarande års riksdag förslag i detta hänseende.

Såsom förut framhållits äro grunderna för hyres- och subventionspolitiken f. n. föremål för prövning av 1951 års bostadsutredning. Den höjning av tilläggslånen, som genomfördes fr. o. m. den 1 januari 1952, har i avvaktan på bostadsutredningens slutliga förslag givits rent provisorisk karaktär. Utskottet kan därför icke förorda, att ändringar nu skola vidtagas i fråga om de generella subventionerna, och avstyrker alltså ifrågavarande förslag i motionerna I: 440 och II: 559 samt I: 439 och II: 562.

Familjebostadsbidrag och bränslebidrag m. m. I propositionen föreslås vissa ändringar av grunderna för den behovsprövning, som skall verkstäl-

las i fråga om familjebostadsbidrag och bränslebidrag. Sålunda förordas, dels att inkomststrecken överlag höjas med 2 000 kronor, dels att till familjer med inkomster, som med högst 1 500 kronor överstiga de på angivet sätt höjda inkomststrecken, skall kunna beviljas halvt bidrag, dels att den nuvarande femårsprövningen av beviljade bidrag skall ersättas med en tvåårsprövning. I detta sammanhang har departementschefen jämväl upptagit frågan om bostadsbidrag till ensamstående mödrar med ett minderårigt barn till behandling men ansett att frågan icke nu bör slutligt avgöras.

I motionerna I: 440 och II: 559 hemställas, att 1951 års bostadsutrednings förslag måtte följas i vad avser att utlägga en s. k. trappa ovanför den föreslagna gränsen för erhållande av familjebostadsbidrag samt att den av departementschefen föreslagna avtrappningen nedåt för inkomster under denna gräns måtte anordnas med mindre intervaller än de föreslagna. I dessa motioner föreslås tillika — med erinran om att den föreslagna avtrappningen av familjebostadsbidragen nedåt ger nya möjligheter att i annan ordning lämna stöd till de sämst ställda — att den särskilda bostadsrabatten, det s. k. trekronorsbidraget, skall slopas. I motionen II: 561 framhålles, att det — för den händelse riksdagen bifaller Kungl. Maj:ts förslag om reducerade bidrag för familjer som överskridit inkomstgränsen för helt bidrag — är befogat, att riksdagen samtidigt understryker vikten av att frågan om förhöjda bidrag till familjer med små inkomster blir löst på ett tillfredsställande sätt vid 1953 års riksdag. I motionerna I: 439 och II: 562 föreslås, dels att inkomstgränsen för erhållande av familjebostadsbidrag och bränslebidrag höjes med 3 000 kronor, dels att det av bostadsstyrelsen utarbetade, i propositionen anförda systemet för höjning resp. reducering av bidrag godtages, med den skillnaden att inkomstgränsen höjes med 3 000 kronor, dels att familjebostadsbidrag och bränslebidrag skola utgå även till ensamstående mödrar med ett barn enligt i motionerna angivna grunder.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag avser i första hand sådana jämkningar i grunderna för familjebostadsbidrag och bränslebidrag, vilka äro motiverade av den under senare år inträdda ökningen av penninginkomster och levnadskostnader. I bostadsutredningens uppdrag ingår att verkställa en översyn av bostadsrabatterna. En mera allmän omprövning av de olika behovsprövade bostadsbidragen är sålunda förestående. Med hänsyn härtill finner utskottet det lämpligt att omedelbart endast sådana jämkningar i bidragsgrunderna verkställas, vilka äro motiverade av den senaste tidens utveckling av penninginkomster och levnadskostnader.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att vid en höjning av inkomststrecken med 2 000 kronor jämte en anordning med reducerade bidrag vid inkomster strax ovanför de nya inkomststrecken för helt bidrag skälig hänsyn har tagits till levnadskostnadsstegringen. Utskottet kan därför icke tillstyrka förslaget om en höjning av strecken med 3 000 kronor.

Vad angår reglerna för beviljande av reducerade bidrag skulle — såsom departementschefen framhåller — det i motionerna I: 440 och II: 559 föreslagna, av bostadsutredningen utarbetade systemet för reducering av bidrag medföra, att bidraget skulle omräknas vid inkomstförändringar av endast någon eller några få procent, varför bostadsorganens arbete skulle öka avsevärt. Det i motionerna I: 439 och II: 562 föreslagna, inom bostadsstyrelsen utarbetade systemet för reducering av bidrag avviker från det av Kungl. Maj:t förordade endast såtillvida, att bränslebidraget icke skulle halveras.

Förslagen om förhöjt bidrag till familjer med låga inkomster anser utskottet beaktansvärda. Det s. k. trekronorsbidraget kan utgå bl. a. till familjer, som åtnjuta familjebostadsbidrag, och fyller i sådana fall samma uppgift som ett förhöjt familjebostadsbidrag skulle göra. I 1951 års bostadsutrednings uppdrag ingår att verkställa en allsidig utredning angående grunderna för trekronorsbidraget. Utskottet förutsätter, att bostadsutredningen i detta sammanhang beaktar frågan om förstärkning av familjebostadsbidraget för familjer med små inkomster. Vad angår frågan om bostadsbidrag till ensamstående mödrar med ett barn delar utskottet departementschefens uppfattning, att detta spörsmål bör upptagas av bostadsutredningen i samband med den kommande prövningen av frågan om bidrag till samtliga familjer med ett barn.

I anledning av vad sålunda anförts tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag beträffande familjebostadsbidrag och bränslebidrag. Utskottet kan alltså icke biträda förutnämnda i motionerna I: 440 och II: 559 samt I: 439 och II: 562 framlagda förslag.

I motionerna I: 440 och II: 559 föreslås, att besparingsutredningens förslag genomföres i vad avser familjebostadsbidragen så till vida att bidrag utgår för samtliga familjens barn under 16 år minus ett. I motionerna I: 439 och II: 562 förordas, att familjebostadsbidrag och bränslebidrag skola utgå även till barnfamiljer, som bebo lägenheter i byggnader färdigställda senast den 1 januari 1940.

Utskottet kan icke godtaga det förstnämnda förslaget, vilket skulle medföra en allmän inskränkning av bostadsbidragen till familjerna. Såsom utskottet förut anført, är det i stället angeläget att frågan om en förstärkning av bidragen till de familjer, som ha störst behov av hjälp, uppmärksammas. Vad angår förslaget i motionerna I: 439 och II: 562 får utskottet erinra om att det ingår i bostadsutredningens uppdrag att överväga en utvidgning av bidragsgivningen i den av motionärerna åsyftade riktningen.

Statsbidrag till fiskarbostäder. Departementschefen framhåller, att ifrågasvarande bidrag icke tjäna ett bostadspolitiskt ändamål, varför detta stöd torde böra handhas av andra organ än länsbostadsnämnderna. I avvaktan

på en omläggning borde länsbostadsnämnderna handha bidragsgivningen under nästa budgetår och bidragsvillkoren förbli oförändrade.

I motionerna I: 439 och II: 562 föreslås en utvidgning av ifrågavarande bidragsgivning.

Utskottet delar departementschefens uppfattning, att en omläggning av bidragsgivningen bör verkställas. I samband härmed torde grunderna för stödet, bl. a. bidragsbeloppens storlek, böra omprövas. Utskottet, som förut-sätter att verksamheten om möjligt omlägges fr. o. m. den 1 juli 1953, kan alltså icke tillstyrka berörda förslag i motionerna I: 439 och II: 562.

Mot övriga av Kungl. Maj:t framlagda förslag till ändringar i grunderna för den statliga låne- och bidragsverksamheten har utskottet ej funnit anledning till särskild erinran.

I motionen II: 22 yrkas att riksdagen måtte bevilja ett anslag av 48 200 kronor till bostadsrättsföreningen Eken nr 15 i Stockholm i anledning av de ökade utgifter, som föreningen åsamkats genom att fastighetens yttertak blåste bort vid en orkanartad storm i januari 1947.

På grundval av uppgifter, som utskottet inhämtat, kunna lägenhetsinne-havarnas årliga kostnader för fastigheten, vilken uppförts omkring 1936, även med den ökning som föranledes av ifrågavarande utgift icke anses såsom särskilt betungande. Utskottet avstyrker därför motionen.

Medelsbehovet för låne- och bidragsverksamheten under budgetåret 1952/53. Vad angår Kungl. Maj:ts beräkning rörande de särskilda anslagen till bostadsförsörjningen föreslås i motionerna I: 440 och II: 559, att anslaget till *Hysesrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer* upptages med 40 000 000 kronor. Förslaget torde vara betingat av yrkanden i samma motioner om ändrade grunder för familjebostadsbidrag.

Då utskottet, som framgår av det föregående, icke har ansett sig böra tillstyrka sistnämnda yrkanden, förordar utskottet, att anslaget i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag uppföres med 47 000 000 kronor.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att till *Särskilda bostadsrabatter* skall upptagas ett belopp av 900 000 kronor. I motionerna I: 440 och II: 559 yrkas avslag å detta förslag.

Utskottet, som i det föregående ansett att bidragsgivningen bör bedrivas på oförändrade grunder jämväl under nästa budgetår, godtager Kungl. Maj:ts förslag.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att till *Lånefonden för bostadsbyggande* anvisas för budgetåret 1952/53 ett investeringsanslag av 450 000 000 kronor ävensom å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 ett investeringsanslag av 75 000 000 kronor.

I anledning av propositionen nr 124 till 1951 års riksdag framhöll utskottet (utlåtande nr 155), att enligt dess mening sådana anordningar borde

vidtagas, att garantier vunnas för att icke störningar i bostadsproduktionen uppkomme till följd av kapitalanskaffningssvårigheter. Utskottet ansåg, att en möjlighet borde öppnas för bostadsstyrelsen att på de villkor Kungl. Maj:t fastställde, då synnerliga skäl föreläge därtill, fördjupa tertiärlån utöver vad då stadgades. Riksdagen godkände vad utskottet sålunda anförde.

Sedermera har riksdagen i anledning av propositionen nr 217 till höstsessionen av 1951 års riksdag särskilt beslutat om vidgad rätt för bostadsstyrelsen att fördjupa tertiärlån. I detta sammanhang förutsattes, att om svårighet skulle uppstå att täcka behovet av byggnadskreditiv, riksbanken vidtog erforderliga åtgärder för kreditfrågans ordnande. Enligt vad utskottet erfarit har härigenom full garanti icke vunnits för att bostadsproduktionen skall kunna fortgå utan störningar till följd av kapitalanskaffningssvårigheter. Risk föreligger sålunda, att i enskilda fall byggnadsföretag icke kunna påbörjas vid närmast med hänsyn till tillgången på arbetskraft lämplig tidpunkt, därför att erforderligt byggnadskreditiv icke kan uppbringas. Denna risk torde delvis bero på att i åtskilliga fall avsevärd tid förflyter från det ett byggnadsföretag färdigställts till dess den slutliga finansieringen av huset ordnas, varunder byggnadskreditivet icke kan avlyftas. Starka skäl tala därför för att i särskilda fall möjlighet bör finnas för bostadsstyrelsen att utbetala beviljade statslån även om icke alla för utanordning av lånet i sedvanlig ordning erforderliga formaliteter äro klara.

Utskottet kan godtaga Kungl. Maj:ts förevarande förslag men anser, att en möjlighet bör öppnas för bostadsstyrelsen att på de villkor Kungl. Maj:t fastställer, då synnerliga skäl föreligga därtill, i fråga om byggnadsföretag som färdigställts utbetala beviljade statslån även om alla för utanordning av lånet erforderliga åtgärder ännu icke slutförts.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att preliminära beslut angående lån, som skola utgå från anslaget till tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, må meddelas intill ett belopp av 210 000 000 kronor samt att till *Tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* skall anvisas ett investeringsanslag av 180 000 000 kronor.

I motionerna I: 440 och II: 559 föreslås, att ifrågavarande bemyndigande skall avse ett belopp av allenast 160 000 000 kronor och att till tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet skall anvisas ett belopp av endast 140 000 000 kronor. Förslagen äro motiverade av yrkandet i samma motioner om minskning av tilläggslånets storlek.

Då utskottet, som framgår av det föregående, icke har ansett sig böra tillstyrka sistnämnda yrkande, godtager utskottet Kungl. Maj:ts förslag.

Mot Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning under övriga, här ej särskilt nämnda anslag samt i fråga om räntefoten för lantarbetarbostadslån, preliminära beslut angående lån, som skola utgå från lånefonden för bostadsbyggande, samt det senast för budgetåret 1947/48 anvisade investe-

ringsanslaget till tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att riksdagen må

I. beträffande lån och bidrag för befordrande av mekanisering av byggnadsindustrien, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I:440 och II:559 samt I:439 och II:562, i vad de avse denna fråga, godkänna vad utskottet anförte;

II. avslå i motionerna I:440 och II:559 framlagt förslag beträffande utnyttjande av vindsutrymmen för inredande av bostäder, förbättringslån för iståndsättande av lägenheter i flerfamiljshus samt hushöjder och husdjup;

III. i fråga om sanering av centrala stadspartier, med avslag å motionerna I:440 och II:559, i vad de beröra detta ämne, godkänna vad utskottet anförte;

IV. beträffande byggnadsverksamhetens omfattning med avslag å motionerna I:440 och II:559 samt I:439 och II:562, såvitt motionerna avse denna fråga, godkänna vad utskottet anförte;

V. beträffande förräntning och amortering av utlämnade tilläggsloan och räntefria stående delar av tertiärlån, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I:440 och II:559 samt I:439 och II:562, i vad de avse denna fråga, godkänna vad i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 14 mars 1952 anförts;

VI. beträffande grunderna för förbättringslån, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I:439 och II:562, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anförte;

VII. besluta, att motionerna I:70 och II:81 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

VIII. i fråga om tilläggsloan och subventioner av hushållsbränsle avslå i motionerna I:440 och II:559 samt I:439 och II:562 i dessa delar framlagda förslag;

IX. beträffande höjning av inkomststrecken för familjebostadsbidrag och bränslebidrag, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I:439 och II:562, såvitt de beröra denna fråga, godkänna vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

X. beträffande grunderna för reducerade familjebostadsbidrag och bränslebidrag, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag

och med avslag å motionerna I:440 och II:559 samt I:439 och II:562, i vad de beröra detta ämne, godkänna vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

XI. beträffande frågan om förhöjda familjebostadsbidrag och bränslebidrag, i anledning av motionen II:561 samt med avslag å motionerna I:440 och II:559 samt I:439 och II:562, i vad de avse detta spörsmål, godkänna vad utskottet anfört;

XII. avslå i motionerna I:439 och II:562 framlagt förslag om bostadsbidrag till ensamstående mödrar med ett barn;

XIII. avslå i motionerna I:439 och II:562 framlagt förslag om familjebostadsbidrag och bränslebidrag till familjer i hus, som färdigställtts senast den 1 januari 1940;

XIV. avslå i motionerna I:440 och II:559 framlagt förslag om minskning av familjebostadsbidragen;

XV. beträffande trekronorsbidraget besluta, att i motionerna I:440 och II:559 framlagt förslag icke skall till någon riksdagens åtgärd föranleda;

XVI. beträffande statsbidrag till fiskarbostäder, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I:439 och II:562, i vad de beröra denna fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XVII. beträffande grunderna för den statliga låne- och bidragsverksamheten till förmån för bostadsförsörjningen, i vad de ej behandlats under I. — XVI., med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och under erinran om vad utskottet i det föregående anfört, godkänna i statsrådsprotokollet förordade ändringar fr. o. m. den 1 juli 1952;

XVIII. avslå motionen II:22;

XIX. medgiva, att räntefoten för lantarbetarbostadslån, vilka komma att beviljas under budgetåret 1952/53, bestämmas till 3,25 %;

XX. medgiva, att av det senast för budgetåret 1947/48 anvisade investeringsanslaget till tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet må disponeras ett belopp av 4 000 000 kronor;

XXI. till *Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån* för budgetåret 1952/53 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 7 000 000 kronor;

XXII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I:440 och II:559, såvitt de beröra detta anslag, till *Hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer*

för budgetåret 1952/53 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 47 000 000 kronor;

XXIII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I:440 och II:559, såvitt de beröra detta anslag, till *Särskilda bostadsrabatter* för budgetåret 1952/53 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 900 000 kronor;

XXIV. till *Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden* för budgetåret 1952/53 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 15 000 000 kronor;

XXV. till *Bidrag till inrättande av pensionärshem* för budgetåret 1952/53 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 11 000 000 kronor;

XXVI. till *Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor* för budgetåret 1952/53 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor;

XXVII. till *Lånefonden för bostadsbyggande* för budgetåret 1952/53 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 450 000 000 kronor;

XXVIII. medgiva, att preliminära beslut angående lån, som skola utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må för budgetåret 1952/53 meddelas intill ett belopp av 380 000 000 kronor;

XXIX. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I:440 och II:559, såvitt de avse detta anslag, till *Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrin* för budgetåret 1952/53 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor;

XXX. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I:440 och II:559, såvitt de avse detta anslag, till *Tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* för budgetåret 1952/53 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 180 000 000 kronor;

XXXI. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I:440 och II:559, såvitt nu är i fråga, medgiva, att preliminära beslut angående lån, som skola utgå från anslaget till tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, må för budgetåret 1952/53 meddelas intill ett belopp av 210 000 000 kronor;

XXXII. till *Lån till uppförande och förbättring av lantarbe-*

tarbostäder för budgetåret 1952/53 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 100 kronor;

XXXIII. till *Lån till anordnande av kollektiva tvätterier* för budgetåret 1952/53 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor;

XXXIV. till *Lånefonden för bostadsbyggande å tilläggsstat II* till riksstaten för budgetåret 1951/52 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 75 000 000 kronor;

XXXV. besluta, att i förevarande sammanhang behandlade motioner, till den del de icke blivit ovan under punkterna I — XXXIV. särskilt berörda, icke skola till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 13 maj 1952.

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Karl Andersson, Ivar Anderson, Näs-gård, fröken Andersson, herrar Leander, Gillström, Eric Ericson, Näsström, Sundelin, Bergh, Hesselbom, Edvin Thun, Bergman, Söderquist och Nils Theodor Larsson; samt

från andra kammaren: herrar Ward, Mårtensson i Uddevalla, Svensson i Ljungskile, Lindholm, Ståhl, Staxäng, Johansson i Mysinge, Petterson i De-gerfors, Thapper, Onsjö, Persson i Växjö, Birke, fru Ericsson i Luleå, herrar Wedén och Gustafsson i Skellefteå.

Reservationer.

1) beträffande bostadspolitiken i allmänhet

a) av fröken *Andersson*, herrar *Bergh*, *Staxäng* och *Birke*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort inledas med följande uttalande:

»Utskottet har vid sin bedömning icke kunnat undgå att konstatera att den hittills förda bostadspolitiken med dess omfattande reglerings- och subventionssystem på väsentliga punkter misslyckats. Det är därför nödvändigt att problemet angripes från nya utgångspunkter och att bostadsfrågan sättes in i det allmänekonomiska sammanhanget. Det gäller enligt utskottets mening att sträva efter att snarast möjligt få en fri hyresmarknad, d. v. s. att en successiv avveckling av hyresregleringen äger rum. Denna frihet på hyresmarknaden måste kompletteras med frihet för bostadsbyggandet, d. v. s. med avskaffande av byggnadsregleringen. Byggherrar böra oavsett företagartyp på lika villkor få konkurrera vid bostadsproduktionen. Det är nödvändigt att bryta den ständigt pågående kostnadsfördyringen, och detta kan ej ske med mindre än att å ena sidan fri konkurrens införes och å andra sidan det allmänna upphör att undan för undan ikläda sig uppkommande merkostnader.

Huvudprincipen bör vara att normalfamiljen själv bör kunna betala sina egna bostadskostnader och också göra det. Det finns ingen anledning att de boende i allmänhet skola betala en del av hyreskostnaden enligt hyreskontraktet och den andra på debetsedeln. De generella subventionerna, som redan nu belasta skattestaten med omkring 300 miljoner kronor och som — därest byggnadsproduktionen kunde drivas i önskvärd utsträckning — skulle stiga till omkring en halv miljard per år, böra avvecklas. Enligt utskottets mening bör stödet inriktas på de boendekategorier, som verkligen äro i behov därav. Till dessa kategorier höra främst de barnrika familjerna men också vissa grupper åldringar och andra boende med speciellt små inkomster. Dessa speciella bostadsbidrag böra kunna göras effektivare än för närvarande.»

b) av herrar *Sundelin*, *Söderquist*, *Svensson* i *Ljungskile*, *Ståhl*, *Wedén* och *Gustafsson* i *Skellefteå*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort inledas med följande uttalande:

»Utskottet har vid sin bedömning icke kunnat undgå att konstatera att antalet per år färdigställda nya lägenheter nu är omkring 30 % lägre än åren 1946 och 1947 och att denna kraftiga inskränkning hotar att bli av långvarig karaktär. Utskottet uttalar sin besvikelse över misslyckandet med att upprätthålla en tillräckligt omfattande bostadsproduktion. Utskottet anser att tiden nu är inne att snarast möjligt och senast den 1 januari 1953 befria

hostadsbyggandet från byggnadsregleringen. Därigenom skapas större förutsättningar för att bostadsbristen skall kunna steg för steg avvecklas och en normal balans mellan tillgång och efterfrågan inträda även på hyresmarknaden.

Först då uppstå förutsättningar för en avveckling av hyresregleringen utan att den av statsmakterna fastlagda målsättningen för bostadspolitiken i fråga om relationen mellan inkomster och hyror frångås.

Utskottet har icke, innan bostadsutredningens förslag föreligger, ansett sig kunna taga ställning i princip till avvägningen mellan generella subventioner och behovsprövade bostadsrabatter. Även om skäl kunna anföras för en inskränkning av de generella subventionerna och för att samhällets stöd borde förläggas med tyngdpunkten på bostadsrabatterna, anser utskottet det olämpligt, icke minst med hänsyn till de allvarliga konsekvenser, som en sådan lösning av problemet kunde få för samhällets mellangrupper, att härom göra något uttalande innan utredningens material föreligger.»

2) av fröken *Andersson*, herrar *Bergh*, *Staxäng* och *Birke*, vilka beträffande lån och bidrag för befordrande av mekanisering av byggnadsindustrien ansett, att

dels utskottets yttrande på s. 25 och 26 fr. o. m. det stycke, som börjar med orden »I likhet» t. o. m. det stycke, som slutar med orden »läge biträda», bort ersättas med text av följande lydelse:

»I likhet med departementschefen anser utskottet det önskvärt, att under budgetåret 1952/53 försöksvis statliga lån och bidrag lämnas för befordrande av mekaniseringen av byggnadsindustrien.

Det förslag, som framförts i motionerna I: 440 och II: 559, anser utskottet beaktansvärt. Det saknas anledning att tillskapa en ny låneform just för byggnadsindustrien, när medel finnas tillgängliga för industrikrediter i allmänhet och en organisation härför redan uppbyggts. Därmed följer också att ränte- och amorteringsvillkoren bli desamma för denna industrigren som för övrig industri. Enligt motionärerna bör i uttrycket godtagbar säkerhet icke inläggas krav på fullgod säkerhet i sedvanlig bankmässig bemärkelse. Häri kan utskottet instämma. Det torde dock böra ankomma på Kungl. Maj:t att i varje särskilt fall avgöra, vilken säkerhet som bör godtagas. Utskottet biträder därför det i nyss nämnda motioner framförda yrkandet att Kungl. Maj:ts proposition i denna del måtte avslås och att i stället genom ändring av bestämmelserna för industrilånefonden möjliggöres maskinanskaffning för byggnadsindustrien på av motionärerna angivna amorterings- och räntevillkor.

Det förut nämnda i motionerna I: 439 och II: 562 framförda förslaget om ett anslag till experiment och undersökningar kan utskottet i nuvarande läge icke biträda.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»I. beträffande lån och bidrag för befordrande av mekanisering av byggnadsindustrien, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 439 och II: 562 samt med bifall till motionerna I: 440 och II: 559, samtliga motioner i vad de avse denna fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

3) av fröken *Andersson*, herrar *Sundelin*, *Bergh*, *Söderquist*, *Svensson* i *Ljungskile*, *Ståhl*, *Staxäng*, *Birke* och *Wedén*, vilka ansett, att undersökning bör verkställas beträffande förbättringslån för iståndsättande av lägenheter i flerfamiljshus och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 27, som börjar med orden »Ej heller» och slutar med orden »kunna godtagas», bort ha följande lydelse:

»Den i nyssnämnda motioner förordade undersökningen om särskilda förbättringslån för iståndsättande av lägenheter i flerfamiljshus synes utskottet vara av stort intresse med hänsyn till nödvändigheten att, som även departementschefen understrukit, man i nuvarande bristsituation verkligen effektivt utnyttjar alla tillgängliga utrymmen. Det är inte sannolikt att ägarna till dessa bristfälliga hus, vilka ofta befinna sig i små ekonomiska villkor, förfoga över tillräckliga medel för denna förnyelse. Möjligheterna att förränta och framför allt amortera kapitalet kunna synas ovissa. I många fall är det måhända icke heller rent fastighetsekonomiskt sett så välmotiverat att lägga ned kapital på en gammal fastighet, som kanske snart måste rivas. I dagens bristläge kan detta dock vara motiverat ur bostadspolitiska synpunkter. Utskottet föreslår därför, att denna fråga hänskjutes till 1951 års bostadsutredning.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»II. i anledning av i motionerna I: 440 och II: 559 framlagt förslag beträffande utnyttjande av vindsutrymmen för inredande av bostäder, förbättringslån för iståndsättande av lägenheter i flerfamiljshus samt hushöjder och husdjup godkänna vad utskottet anfört;»

4) av fröken *Andersson*, herrar *Sundelin*, *Bergh*, *Söderquist*, *Svensson* i *Ljungskile*, *Ståhl*, *Staxäng*, *Birke* och *Wedén*, vilka beträffande frågan om sanering av centrala stadspartier ansett, att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 27, som börjar med orden »En-

ligt vad» och slutar med orden »bli skäligen», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Enligt vad utskottet inhämtat pågår f. n. inom bostadsstyrelsen en utredning rörande olika saneringsfrågor. Utskottet anser, att denna utredning bör fullföljas utan onödigt dröjsmål och att sådana regler för saneringsverksamheten snarast böra fastställas, som erfordras för en ur samhällseliga synpunkter lämplig successiv ny- och ombyggnad av centrala stadspartier.

En höghusbebyggelse i samhällens centrala delar med utrymme för kommersiella lokaler skulle ge ett stort antal fastigheter, där bostadshyrorna trots det goda läget skulle hålla sig på en relativt låg nivå utan ekonomiska uppostringar från det allmännas sida. För tätorterna skulle denna koncentration vara kommunalfinansiellt fördelaktig. Vid saneringsverksamheten måste självfallet åtgärder vidtagas för att bereda de utsanerade lämpliga bostäder till överkomliga priser. I detta sammanhang måste uppmärksamhet även ägnas de problem, som uppstå för innehavare av lokaler för hantverk och butiker.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»III. i fråga om sanering av centrala stadspartier, i anledning av motionerna I: 440 och II: 559, i vad de beröra detta ämne, godkänna vad utskottet anfört;»

5) av fröken *Andersson*, herrar *Bergh*, *Staxäng* och *Birke*, vilka beträffande frågan om byggnadsverksamhetens omfattning ansett, att

dels utskottets yttrande på s. 28 fr. o. m. det stycke, som börjar med orden »Att på», t. o. m. det stycke, som slutar med »och II: 562», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Förslaget i motionerna I: 440 och II: 559 att extra kvoter ges företag som förklara sig vilja avstå från statliga tilläggs lån anser sig utskottet kunna biträda. Ur det allmännas synpunkt är det nämligen angeläget, att fastigheter komma till stånd utan att skattebetalarna direkt behöva tillskjuta medel. Risken för en uppsplittring av hyrorna i de nya husen är obetydlig med hänsyn till att det i praktiken torde vara omöjligt att taga ut nämnvärt högre hyror än i subventionerade hus med motsvarande standard och läge.

I anledning av vad sålunda anförts biträder utskottet här ifrågavarande yrkanden i motionerna I: 440 och II: 559. Utskottet avstyrker däremot de i motionerna I: 439 och II: 562 framförda förslagen i vad här berörs.»

dels ock nedanstående moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»IV. beträffande byggnadsverksamhetens omfattning, i anledning av motionerna I: 440 och II: 559 samt med avslag å

motionerna I: 439 och II: 562, samtliga motioner såvitt de avse denna fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

6) av fröken *Andersson*, herrar *Bergh*, *Staxäng* och *Birke*, vilka beträffande frågan om förräntning och amortering av utlämnade tillägglån m. m. ansett, att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 29, som börjar med orden »Kungl. Maj:ts» och slutar med orden »utskottet godtaga», bort ha följande lydelse:

»Kungl. Maj:ts förevarande förslag innebär beträffande kapitalsubventionerna, att slutlig ståndpunkt till avskrivningsfrågan skall tagas först sedan 1951 års bostadsutredning framlagt förslag beträffande den framtida hyres- och subventionspolitiken. Enär utredningen väntas framlägga förslag i ämnet instundande höst, kan frågan avgöras nästa år. Utskottet anser det angeläget, att dessa äldre lån av subventionskaraktär hållas vid liv. Avskrivning eller efterskänkande bör därför icke äga rum. Innan den hyrespolitiska målsättningen klarlagts, bör dock annuiteten för dessa lån sättas så låg att den närmast får formell karaktär.»

dels ock nedanstående moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»V. beträffande förräntning och amortering av utlämnade tillägglån och räntefria stående delar av tertiärlån, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 439 och II: 562 samt i anledning av motionerna I: 440 och II: 559, samtliga motioner såvitt de avse denna fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

7) av fröken *Andersson*, herrar *Bergh*, *Staxäng* och *Birke*, vilka ansett, att tillägglånen böra minskas och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 30, som börjar med orden »Såsom förut» och slutar med »och II: 562», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Införandet av de extra tillägglånen hösten 1951 var betingat av den plötsliga och kraftiga prisstegring som då ägt rum. Den tendens till konjunkturavmattning som nu är dominerande och som även berör betydelsefulla materialier, exempelvis trä, måste verka sänkande på byggnadskostnaderna. Efterfrågan på arbetskraft och materiel är nu också väsentligt mindre än hösten 1951. Med hänsyn till dessa förhållanden bör det icke vara omöjligt för byggnadsindustrien att pressa sina kostnader. En förutsättning för att kostnaderna i verkligheten skola sjunka är att den extra subventionen minskar, så att produktionen av bostäder liksom produktionen av de flesta andra nyttigheter ställs inför tvånget att förbilliga sin produkt.

Med hänsyn härtill biträder utskottet det i motionerna I: 440 och II: 559 framförda yrkandet att de under år 1951 införda extra tilläggslånen med 4 kronor per m² lägenhetsyta sänkas till 3 kronor per m² lägenhetsyta att gälla för hus som påbörjas efter den 1 juli 1952. De förslag som i detta hänseende framförts i motionerna I: 439 och II: 562 avstyrkas däremot.»

dels ock att nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»VIII. i fråga om tilläggslån och subventioner av hushållsbränsle, i anledning av motionerna I: 440 och II: 559 samt med avslag å motionerna I: 439 och II: 562, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, besluta, att beträffande byggnadsföretag, som påbörjas efter den 1 juli 1952, extra tilläggslån skola utgå med belopp motsvarande 3 kronor per m² lägenhetsyta;»

8) beträffande grunderna för reducerade familjebostadsbidrag och bränslebidrag

a) av fröken *Andersson*, herrar *Bergh*, *Staxäng* och *Birke*, vilka ansett, att

dels utskottets yttrande fr. o. m. det stycke, som på s. 31 börjar med orden »Kungl. Maj:ts», t. o. m. det stycke, som på s. 32 slutar med orden »skulle halveras», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Kungl. Maj:ts förevarande förslag avser i första hand sådana jämkningar i grunderna för familjebostadsbidrag och bränslebidrag, vilka äro motiveerade av den under senare år inträdda ökningen av penninginkomster och levnadskostnader. I bostadsutredningens uppdrag ingår att verkställa en översyn av bostadsrabatterna. En mera allmän omprövning av de olika behovsprovade bostadsbidragen är sålunda förestående.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att vid en höjning av inkomststrecken med 2 000 kronor jämte en anordning med reducerade bidrag vid inkomster strax ovanför de nya inkomststrecken för helt bidrag skälig hänsyn har tagits till levnadskostnadsstegringen. Utskottet kan därför att icke tillstyrka förslaget om en höjning av strecken med 3 000 kronor. Vad angår reglerna för beviljande av reducerade bidrag skulle som i motionerna I: 440 och II: 559 framhållits det av bostadsutredningen utarbetade systemet enligt utskottets mening bättre än det av Kungl. Maj:t föreslagna tillgodose det syfte man här velat vinna. Särskilt för familjer med många barn medför en inkomstökning på grund av ökad marginalskatt och bortfallande bidrag betydligt ogynnsammare verkningar enligt Kungl. Maj:ts än enligt bostadsutredningens förslag. Med hänsyn till vad utskottet nedan föreslår beträffande minskning av familjebostadsbidragen förordas dock en

jämkning i bostadsutredningens förslag. Bidragsbeloppet i det högsta delintervall — för tvåbarnsfamiljer i de två högsta delintervallerna — skulle enligt bostadsutredningens system motsvara bränslebidragen. De böra i stället enligt utskottets mening utgöra halvt bränslebidrag.

Hänsyn till eventuellt ökade administrativa komplikationer får icke stå i vägen för genomförande av ett rättvisare bidragssystem; genom att tillämpa departementschefens förslag om en inkomstprövning vart annat år minskas också de tekniska olägenheterna. Utskottet tillstyrker därför förevarande förslag i motionerna I: 440 och II: 559 med nu anförda jämkningar.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»X. beträffande grunderna för reducerade familjebostadsbidrag och bränslebidrag, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag ävensom å motionerna I: 439 och II: 562, i vad de beröra detta ämne, i anledning av motionerna I: 440 och II: 559 besluta, att av 1951 års bostadsutredning föreslagna grunder skola med av utskottet förordade jämkningar tillämpas;»

b) av herrar *Sundelin, Söderquist, Svensson* i Ljungskile, *Ståhl, Wedén* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett, att

dels tredje meningen i det stycke av utskottets utlåtande, som på s. 31 börjar med orden »Utskottet delar» och på s. 32 slutar med orden »skulle halveras», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Vad angår reglerna för beviljande av reducerade bidrag skulle — såsom departementschefen framhåller — det i motionerna I: 440 och II: 559 föreslagna, av bostadsutredningen utarbetade systemet för reducering av bidrag medföra, att bostadsorganens arbete skulle öka avsevärt. Utskottet anser, att departementschefens förslag på grund av det låga antalet intervaller inte kan betraktas som en för familjebostadsbidragens vidkommande slutgiltig lösning av tröskelproblemet. Men eftersom förslaget innebär en förbättring i förhållande till nu gällande regler, kan det tillstyrkas som en *provisorisk* åtgärd. Utskottet anser dock, att denna fråga bör prövas på nytt av bostadsutredningen, varvid utredningen bör syfta mot att konstruera ett system för beviljande av reducerade bidrag, vilket ger fler intervaller än departementschefens förslag men är enklare att administrera än utredningens förevarande förslag.»

dels ock utskottets hemställan i nedannämnda moment bort ha följande lydelse:

»X. beträffande grunderna för reducerade familjebostadsbidrag och bränslebidrag, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 440 och II: 559 samt I: 439

och II: 562, i vad de beröra detta ämne, godkänna vad utskottet anfört;»

9) beträffande frågan om förhöjda familjebostadsbidrag och bränslebidrag

a) av fröken *Andersson*, herrar *Bergh*, *Staxäng* och *Birke*, vilka ansett, att *dels* den del av utskottets yttrande på s. 32, som börjar med orden »Förslagen om» och slutar med orden »framlagda förslag», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Förslagen om förhöjt bidrag till familjer med särskilt låga inkomster finner utskottet beaktansvärda. Ett sådant förhöjt bostadsbidrag ligger helt i linje med strävandena att ge ett effektivt stöd åt dem som äro i verkligt behov därav. Utskottet hyser den uppfattningen att det s. k. tre-kronorsbidraget verkar alltför slumpartat och orättvist och att det därför såsom i motionerna I: 440 och II: 559 föreslagits omedelbart bör avskaffas. Utskottet finner det angeläget att 1951 års bostadsutredning får i uppdrag att med det allra snaraste framlägga förslag om förhöjda familjebostadsbidrag till familjer med särskilt låga inkomster.

I detta sammanhang torde också frågan om bostadsbidrag till ensamstående mödrar med ett barn böra bli föremål för prövning. Utskottet delar sålunda departementschefens uppfattning att denna fråga bör upptagas av bostadsutredningen i samband med den kommande prövningen av frågan om bidrag till samtliga familjer med ett barn.

Utskottet föreslår, att det s. k. trekronorsbidraget slopas samt att det uppdrages åt 1951 års bostadsutredning att snarast utarbeta förslag om förhöjda bidrag till vissa familjer.»

dels ock utskottets hemställan i nedannämnda moment bort ha följande lydelse:

»XI. beträffande frågan om förhöjda familjebostadsbidrag och bränslebidrag, i anledning av motionerna I: 440 och II: 559 samt II: 561, i vad de avse detta spörsmål, ävensom med avslag å motionerna I: 439 och II: 562, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

b) av herr *Persson* i Växjö.

10) av fröken *Andersson*, herrar *Bergh*, *Staxäng* och *Birke*, vilka beträffande frågan om minskning av familjebostadsbidragen ansett, att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 32, som börjar med orden »Utskottet kan» och slutar med orden »åsyftade riktningen», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet anser det över huvud taget irrationellt, att bidrag skola utgå allenast till familjer som råkat erhålla bostad i fastighet av viss årgång. Då det emellertid ingår i bostadsutredningens uppdrag att överväga denna fråga, finner sig utskottet icke kunna tillstyrka bifall till sistnämnda motioner.

Som utskottet redan inledningsvis understrukit, är det angeläget, att bidragsgivningen från det allmännas sida icke får en generell karaktär utan inriktas på dem som verkligen äro i behov av denna hjälp. Till dem höra i första hand barnrikefamiljer. Med hänsyn till de ständigt och snabbt stigande kostnaderna för bostadsbidragen är det enligt utskottets mening nödvändigt att man såsom 1950 års besparingsutredning föreslagit bygger på den principen att familjerna själva skola kunna ordna sin bostadsfråga för det första barnet. Konsekvensen härav blir, att, som i motionerna I:440 och II: 559 föreslagits, familjebostadsbidragen utgå för samtliga familjens barn under 16 år minus ett, men bränslebidragen bibehållas oförändrade dock med iakttagande av den jämkning som det förordade s. k. avtrappnings-systemet föranleder. Utskottet tillstyrker därför ifrågavarande förslag.»

dels ock utskottets hemställan i nedannämnda moment bort ha följande lydelse:

»XIV. med bifall till i motionerna I:440 och II:559 framlagt förslag om minskning av familjebostadsbidragen, besluta, att familjebostadsbidrag skall utgå för familjens samtliga barn under 16 år minus ett;»

11) beträffande trekronorsbidraget

a) av fröken *Andersson*, herrar *Bergh*, *Staxäng* och *Birke*, vilka under hänvisning till den ovan med 9a) betecknade reservationen ansett, att nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XV. med bifall till motionerna I:440 och II:559, såvitt nu är i fråga, besluta, att bestämmelserna om trekronorsbidrag skola upphävas;»

b) av herrar *Näsgård*, *Nils Theodor Larsson*, *Johansson* i Mysinge och *Onsjö*, vilka ansett, att bestämmelserna om trekronorsbidrag böra upphävas och att därför

dels utskottets yttrande på s. 32 fr. o. m. det stycke, som börjar med orden »Förslagen om», t. o. m. det stycke, som slutar med orden »framlagda förslag», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet förutsätter, att bostadsutredningen beaktar frågan om förstärkning av familjebostadsbidraget för familjer med små inkomster. Vad angår frågan om bostadsbidrag till ensamstående mödrar med ett barn delar utskottet departementschefens uppfattning, att detta spørsmål bör upptagas

av bostadsutredningen i samband med den kommande prövningen av frågan om bidrag till samtliga familjer med ett barn.

Däremot kunna enligt utskottets mening bärande skäl för att omedelbart slopa trekronorsbidraget anföras. Denna förmån kommer nästan uteslutande städernas och de större tätorternas innevånare till del. Av bostadsstyrelsens i propositionen nr 144 till 1950 års riksdag redovisade undersökning rörande bidragsverksamheten synes framgå, att denna bidragsform har kommit att verka både slumpartat och orättvist.

I anledning av vad sålunda anförts tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag beträffande familjebostadsbidrag och bränslebidrag. Utskottet kan alltså icke biträda i förutnämnda motioner I:440 och II:559 samt I:439 och II:562 framlagda förslag, i vad de avse dessa bidrag. Däremot avstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag, att trekronorsbidrag fortfarande skall utgå.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XV. i anledning av motionerna I:440 och II:559, såvitt nu är i fråga, besluta, att bestämmelserna om trekronorsbidrag skola upphävas;»

12) av fröken *Andersson*, herrar *Bergh*, *Staxäng* och *Birke*, vilka ansett, att under förutsättning av bifall till de ovan med 8) och 10) betecknade reservationerna anslaget till Hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer bort anvisas med 40 000 000 kronor och att därför

dels det stycke i utskottets utlåtande på s. 33, som börjar med orden »Då utskottet» och slutar med »47 000 000 kronor», bort ha följande lydelse:

»Då utskottet, som framgår av det föregående, förordat viss reducering av ifrågavarande bidrag, anser utskottet, att anslaget bör uppföras med 40 000 000 kronor.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXII. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I:440 och II:559, såvitt de beröra detta anslag, till *Hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer* för budgetåret 1952/53 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 40 000 000 kronor;»

13) av fröken *Andersson*, herrar *Bergh*, *Staxäng* och *Birke*, vilka under förutsättning av bifall till den ovan med 11 a) betecknade reservationen samt av herrar *Näsgård*, *Nils Theodor Larsson*, *Johansson* i Mysinge och *Onsjö*, vilka under förutsättning av bifall till den ovan med 11 b) betecknade reservationen ansett, att något anslag till trekronorsbidrag icke bör anvisas och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 33, som börjar med orden »Utskottet, som», och slutar med orden »Kungl. Maj:ts förslag», bort ha följande lydelse:

»Utskottet, som i det föregående ansett att bidragsgivningen bör upphöra, finner detta anslag icke vidare böra utgå.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXIII. med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I:440 och II:559, såvitt de beröra detta anslag, besluta, att anslag till särskilda bostadsrabatter icke skall för budgetåret 1952/53 anvisas;»

14) av fröken *Andersson*, herrar *Bergh*, *Staxäng* och *Birke*, vilka under förutsättning av bifall till den ovan med 2) betecknade reservationen ansett, att något anslag till lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien icke bort tillstyrkas och att därför nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXIX. med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I:440 och II:559, i vad de beröra detta anslag, besluta, att anslag till lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien icke skall för budgetåret 1952/53 anvisas;»

15) av fröken *Andersson*, herrar *Bergh*, *Staxäng* och *Birke*, vilka under förutsättning av bifall till den ovan med 7) betecknade reservationen ansett, att anslaget till Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet bort anvisas med 140 000 000 kronor samt att preliminära beslut, som skola utgå från nyssnämnda anslag, för nästa budgetår må meddelas intill ett belopp av 160 000 000 kronor och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 34, som börjar med orden »Då utskottet», och slutar med orden »Kungl. Maj:ts förslag», bort ha följande lydelse:

»Då utskottet, som framgår av det föregående, tillstyrker sistnämnda yrkande, föreslår utskottet, att anslaget uppföres med 140 000 000 kronor.»

dels ock utskottets hemställan i nedan angivna moment bort ha följande lydelse:

»XXX. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I:440 och II:559, såvitt de avse detta anslag, till *Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* för budgetåret 1952/53 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 140 000 000 kronor;»

»XXXI. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I:440 och II:559, såvitt nu är i fråga, medgiva, att preliminära beslut angående lån, som skola utgå från anslaget till tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, må för budgetåret 1952/53 meddelas intill ett belopp av 160 000 000 kronor;».